

II

131829

3 GLASNIK SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA

BULLETIN OF SLOVENE
ETHNOLOGICAL SOCIETY

UDK 39 /497.12//05/

GLASNIK SED LETO 17/1977 ŠT. 3 STR. 29 – 44 LJUBLJANA NOVEMBER 1977

Glasnik Slovenskega etnološkega društva
Glasilo Slovenskega etnološkega društva, zanj odgovoren:
Duša Krnel—Umek, predsednica
Izhaja štirikrat letno, naklada 600 izvodov
Tehnična izvedba — Koštomaj—Vidic, Ljubljana
Glavni in odgovorni urednik: Janez Bogataj
Člani uredništva:
dr. Zmaga Kumer
Marija Stanonik (lektor)
Mojca Ravnik
Zmago Šmitek
Marko Terseglav
Anka Novak
Inja Jugovec (Študentska rubrika)
Damjan Ovsec (Stiki z javnostjo)
Naslov uredništva: Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12,
61000 Ljubljana, telefon: 22-121, int. 335
Posamezna številka stane: 10 din
Celoletna naročnina: 40 din
Tekoči račun: 50100-678-44338
Fotografije in risbe po želji vračamo, rokopisov ne vračamo!
Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji sami!

Redakcija zaključena 10. novembra 1977

Številko sta sofinancirali Raziskovalna in Kulturna skupnost Slovenije

Člani SED do 7. 12. 1977

- 74. VULIKIČ dr. Velimir, Domžale
- 75. SAŠEL Minika, Ljubljana
- 76. CIGLIČ—ŠALAMUN Zvona, Koper

Slika na naslovnici in zadnji strani: Glasnik berejo tudi na Kitajskem. Naš „najbolj oddaljen“ naročnik je Andrej Mrevlje iz Ljubljane.

JE DANAŠNJA SLOVENSKA ETNOLOGIJA ANTI-FOLKLORISTIKA?

(Prispevek na zborovanju slavistov na Bledu, 28. 10. 1977)

1. Vprašanje, ki je zaobjeto v naslovu pričujočega prispevka, je namenoma priostroeno. Zato utegne biti morebiten pritrdilni odgovor nanj očitno izzivanje. Takšna metoda sicer ni vedno koristna, toda izključiti je ne kaže. Zaostroeno soočenje z določenimi nauki ali določenim stanjem namreč zahteva tudi morebitno naspotovanje v bolj izostreni obliki. To utegne biti zaradi stvari, za katero gre, v ne tako maloštevilnih primerih celo zelo plodno. V zvezi s folklorističnimi predstavami o etnologiji in njenimi spoznavnimi prizadevanji, ki so nam navadno lastne, se zdi, da je tako.

2. Folkloristične predstave, o katerih je govor, so stare stoletje in čez. Rodila jih je doba romantike in razdobje boja za priznanje narodne samobitnosti. Potlej so se sorazmerno malo spreminjale. Sicer se z Matijo Murkom v slovenski etnološki misli res začena obdobje tako imenovanega realizma, lahko bi dejali tudi pozitivizma. Toda obstoječe družbene razmere so še naprej omogočale in celo vzpodbujale razne romantične ali novoromantične poglede. Glede na tesno povezanost etnološke misli preteklega stoletja z literarnozgodovinskimi in še posebej jezikoslovnimi prizadevanji bi bila zelo mikavna primerjava nadaljnje razvojne poti omenjenih ved. Toda to ni naša naloga. V pričujočem okviru si zastavljamo le vprašanje preživelih folklorističnih sestavin v današnji slovenski etnologiji ter v predstavah o njej.

3. Folklor, folkloristika, folklorizem in kar je še podobnih izpeljank, so pojmi, ki neizogibno predpostavljajo obstoj tako imenovanih ljudskih pojavov in tako imenovanega ljudstva. S prilastkom ljudski imamo opravek tedaj in tam, ko je govor o kulturnih sestavinah, ki naj bi imele folkloristični značaj. Ljudska pesem, ljudski jezik, ljudsko slovstvo, ljudska umetnost so pojavi, ki jim tudi z etimološkega vidika pritiče mesto v okviru tako imenovane folklore, katere obseg opredeljujejo zelo različno. Pri nas in še marsikje drugod se pojem folklor navadno pokriva s tako imenovanimi ljudskimi duhovnimi stvaritvami; ponekod obsega le njih manjši del. Sicer pa je moč mirno trditi, da ni razumljivo, zakaj bi omejevali folklorne pojave le na tako imenovano ljudsko duhovno kulturo, in bi ne šteli sem na primer tudi noše ali sestavin tako imenovanega ljudskega gospodarstva, prehrane in podobno. Vprašanje torej ni v obsegu kulturnih pojavov, ki jih štejemo med folkloro in so predmet folkloristike, temveč v angleški besedici „folk“, ki pomeni pač ljudstvo in v prilastkovni obliki ljudski.

4. Folkloristično pojmovanje ljudstva, porojeno v romantiki, je ob svojem nastanku vsebovalo neizpodbitne demokratične in še druge napredne sestavine. Folkloristična misel je opozorila na ustvarjalno moč tako imenovanih nižjih družbenih plasti, tako imenovanega riavnega ljudstva, sicer nikoli kaj natančneje opredeljenega, pa vendar tistega dela nacionalne skupnosti, sredi katerega naj bi se še ohranilo v bolj ali manj čisti obliki pravo in nepokvarjeno narodovo bistvo. Črpanje navdušenja in samopotrditve iz nakazanih folklorističnih korenin je imelo v svojem času svoj nedvomen narodnopolitičen pomen. Seveda pa folkloristično naslajanje nad vsem, kar naj bi bilo pristno ljudskega, po nekaterih določilih nepismenega in aracionalnega, občestveno vezanega in tradicionalnega, že v samem začetku ni imelo

zgolj pozitivnega predznaka. Inteligenca, ki se je v imenu slovenskega meščanstva navduševala za zbiranje tako imenovanega „narodnega blaga“ je pri delu za sodobne, resnične in življenjske interese tega istega „naroda“, se pravi ljudstva, recimo za ilustracijo odnosa kar „pofla“, v številnih primerih docela odpovedala. Zanimanje za folkloro, za tako imenovane ljudskokulturne vrednote, in dejanski družbeni interes nosilcev omenjenih pojavov sta si bila odločno preveč vsaksebi. Razlog je bil seveda v družbenih odnosih ali različnih razrednih koristih.

5. Etnološka misel, posvečena preučevanju Evropecev, je dobila bolj izoblikovane obrise v dobi racionalizma; tedaj je bila tesno povezana s tako imenovano statistično vedo. Pri meščanstvu, ki se je šele borilo za oblast, so bila živa in ob tem tudi še bolj ali manj iskrena prizadevanja za vsenarodni napredek. To je odsevalo tudi v etnološki misli. Tako je na primer v Linhartovi zgodovini etnološke gradivo še povsem organski sestavni del narodove zgodovine v njeni kompleksnosti. Z uveljavitvijo folklorizma iz romantičnega obdobja v etnološki misli pa so tako imenovano ljudsko kulturo pričeli cepiti od splošne narodne kulture. Poslej je bil govor o tako imenovanem narodnem blagu, ki naj bi bilo v nekaterih bistvenih sestavinah nekaj drugega kot umetno slovstvo. Postopoma so se uveljavili izrazi kot ljudska umetnost, ljudska glasba, ljudsko slovstvo, ljudsko znanje, ljudska medicina, ljudske šege, ljudsko pravo, ljudska noša, ljudsko gospodarstvo in tako dalje. Vse, čemur je bil pripisan prilastek ljudski, je veljalo in največkrat še velja za pojav posebne vrste. To naj bi bil bolj ali manj samosvoj svet, svet ljudske kulture. Sicer so vpliv mestnega življenja in civilizacijske sestavine, ki naj bi bile tako imenovani ljudski kulturi v osnovi sovražne, v tem svetu že marsikaj razrušili, ponekod je celo komajda še kaj ostalo. Zato velja splošna predstava, da je prvenstvena naloga etnologov, etnografov, narodopiscev, folkloristov, ali kar je že imen za to stroko, ki na videz niti v imenu ni enotna, da čimprej zberejo čim več teh ljudskih posebnosti, pač v stilu klicev slovenskim rodoljubom sredi prejšnjega stoletja: „Poberite kosce, da konca ne vzamejo.“

6. Slovenskim etnologom je danes že dokaj jasno, da reševanje nekih preostankov, prežitkov, nečesa, kar je tudi sicer težko opredeljivo, ne more biti teoretična podlaga neke vede. Vsiljuje se jim nadalje vprašanje, ali predpostavka o nekem posebnem ljudskokulturnem področju, ločenem od siceršnje kulturne in, če kdo posebej hoče, tudi civilizacijske pojavnosti, sploh ustreza družbeni stvarnosti, to ne le dandanes, temveč tudi v preteklih razdobjih. In če so bile ljudskokulturne vrednote omejene na podeželska območja, kakšna je bila kultura ljudstva po mestih, s katero se folkloristično usmerjena etnologija navadno ni ukvarjala? Kaj je končno s tistim delom življenja ljudstva, ki je bilo tako ali drugače povezano s splošnim družbenim razvojnimi tokom, z državo, deželo, graščino, s faro, če ne drugače, preko davščin in vse obvezujočega cerkvenega nauka. Tega dela ljudskega življenja se od neke „izvirne“ ljudske kulture pač ne da deliti, ne da bi nevarno zarezali v enoten kulturni ustroj. Temeljne probleme današnje etnologije je torej moč iskati zunaj stare ljudskokulturne ograje.

7. Kaj torej prvenstveno zanima današnje slovenske etnologe? Povedano na kratko: to je način življenja (way of life, Lebensweise, byt) vseh družbenih skupin slovenskega etnosa v preteklosti in sedanjosti. Tu gre za poseben izraz, za svojstveno govorico o nastajanju,

obstoju in razkroju ter ponovnih oblikovanjih življenjskih stilov v sestavnih delih slovenske etnične skupnosti. To je raziskovanje tako imenovanega vsakdanjega življenja, ki se kaže v pretežno vsakodnevnem odnosu ljudi do obdajajočega kulturnega in naravnega sveta. Pri tem ne gre več toliko za vprašanje, kakšno je to vsakokratno kulturno okolje samo po sebi, s čimer se ukvarja še vrsta drugih ved, temveč gre v prvi vrsti za problem, kako je neka kulturna sestavina uporabljena, kaj nam le-ta ali njih sklop mimo neposredne uporabnosti o uporabniku morda še pove. Skratka, današnja etnološka vprašanja izvajajo govorico ljudi in reči, ki se kaže mimo neposrednega jezikovnega izraza še na najrazličnejše druge načine. Ljudje govorijo o sebi in o ljudeh svoje socialne ali poklicne skupine in do določene meje celo o vsakokratnih značilnostih naroda, ki mu pripadajo, seveda tudi z —recimo— delovno, gospodarsko, stanovanjsko, oblačilno, prehransko itd. kulturo. Nakazana govorica pa ni le pripoved o sebi, temveč prav tako tudi o odnosih med socialnimi sloji, med razredi in do določene mere tudi med posameznimi etničnimi skupinami. Kaj je namreč pri razglabljanju o takih ali drugačnih družbenih razlikah, seveda tudi današnjih, bolj zgovorno, kot mikroanaliza tako imenovanega vsakdanjega življenja posameznih družbenih skupin?!

8. Ali je današnja slovenska etnologija potemtakem res nekakšna antifolkloristika? Odgovorimo na vprašanje tako ali drugače, dejstvo je, da se današnja slovenska etnologija (in ne le slovenska!) poslavlja od pogledov in dobršnega dela pojmov tako imenovane folkloristične faze svojega razvoja. Etnologi so spoznali, da se kaže končno vendarle izviti iz večkrat umišljenih, vsekakor pa slabo določljivih in za razvoj stroke nespodbudnih ljudskokulturnih okvirov. Kaže se tudi zavedati nekaterih idejnih sestavin, ki so bile v posameznih razdobjih etnologiji kot folkloristiki ali narodopisju lastne. Kolikor so tovrstna razmišljanja in procesi v današnji slovenski etnologiji živi, se le zdi, da se zunaj nje o tem ne razpravlja. V vseh vrstah naše pisane besede imajo pojmi folklor, narodopisje, etnografski in z njimi vsebinsko povezani izrazi svoj stari, nespremenjeni pomen. Ker pa pri tem še zdaleka ne gre le za terminološke probleme, temveč za dobršen kos neke stare miselnosti glede dobršnega dela slovenske kulture, smo mislili, da bi bilo prav, da tudi v pričujočem okviru na to opozorimo.

Slavko Kremenšek

PRIPOMBA UREDNIŠTVA

Uredništvo z veseljem ugotavlja, da se je krog bralcev Glasnika v zadnjih dveh letih precej razširil tudi zunaj etnoloških strokovnih okvirov. K temu je pripomogla predvsem Glasnikova vsebina. Prav zato sprejemamo in objavljamo prispevke sodelavcev drugih strok, ki so tako ali drugače povezani z etnologijo in se zanimajo za etnološka vprašanja. Zaživela je tudi rubrika „Polemika“, ki smo jo poskušali oživeti in aktualizirati že dalj časa. Prav na področju kritike je bilo v etnologiji razmeroma malo narejenega. S „Polemiko“ se odpirajo zanjo večje možnosti, saj je strokovna kritika področje, ki se ga ne da ustvariti ali oblikovati čez noč, ampak ga je treba stalno gojiti, in metodološko poglobljati.

SODOBNA UMETNOST IN ETNOLOGIJA

Günter Metken: *Spurensicherung. Kunst als Anthropologie und Selbsterforschung. Fiktive Wissenschaften in der heutigen Kunst.*

Köln, DuMont Aktuell, 1977, 152 strani, 92 črnobelih reprodukcij, bio- in bibliografski podatki o umetnikih.

V umetnosti postkonceptualizma, v času torej, ko se umetnik lahko loti ustvarjanja s katerim koli sredstvom, formalnim ali tehnološkim prijemom: od risbe, fotografije, kolažnih tehnik do videotapa, halografije in laserskega oblikovanja človekovega okolja, je potrebno, če hoče vse te različne vizualne komponente urediti v razumljivo celoto, da jih ne razporeja samo po vizualni logiki medija, ki ga uporablja, temveč uravnava arzenal podatkov, ki so mu na voljo, s pomočjo neke načelne, tudi izvenvizualne ideologije. Ko so umetniki v zadnjih nekaj letih iskali ustrezne metode, ki bi še omogočale razumno projekcijo sporočila v tako kaotičnem materialu, so se oprli na družboslovne znanosti, predvsem na antropologijo, etnologijo in arheologijo. Zanimala jih je človekova mentalna izkustvenost, tiste predstave o prostoru in času, eksistenci in spominu, ki jih ne more meriti nobena pozitivna znanost, niti psihologija niti sociologija. Umetniki so pod vplivom znanstvenih interesov navedenih disciplin, raziskovanj in metod Lévi—Straussa, tehnike opisa v novem romanu ipd., pričeli intervjuvati ljudi, ki živijo na robu današnje zahodnoevropske civilizacije v socialnem in geografskem smislu. Tako kot Nikolaus Lang so si na povsem imaginativen način priredili za lastno umetniško rabo entološke metode dokumentiranja materialne in duhovne kulture. Analizirali so specifične izkušnje razslojevanja vasi (Claudio Costa, imena umetnikov navajam v oklepajih), propadanja povezav ljudi v mestnih četrtih (Didier Bay), izvedli so prikaz determinizma, v katerem se odvija otroško odraščanje v francoskem srednjem sloju (Christian Boltanski) in se lotili problema identitete in tragične izkušnje zamenjave vlog otroci—starši, sedanost—preteklost ali imaginativnega orisa eksotičnih socialnih izkušenj (Nancy Kitchel: *Circus, scenario for my own death*, 1973 sq.) Roger Welch je tako intervjuval štiri pred 1890. letom rojene Američane in skušal iz razgovora z njimi rekonstruirati na tleh galerije model po spominu sestavljenega videza njihove rojstne vasi. Dvesto Parižanom je razdelil vprašalnik, ki je od njih zahteval, naj sestavijo načrt Pariza glede na svoje osebne želje, predstave in spomine. Dobil je dvesto različnih odgovorov in na tej podlagi povsem imaginaren Pariz, ki sicer živi v glavah njegovih prebivalcev, je pa daleč od politične stvarnosti sedanjega Pariza. Za kaj pravzaprav gre?

Vrsta sodobnih družboslovnih znanosti, je končala v metodološkem larpurlartizmu, v statistični samozadovoljnosti, v nekritičnem kopičenju podatkov in vase zaprte interpretacije. Sodobni postkonceptualistični umetniki so zato privzeli videz znanstvene hladnokrvnosti v dokumentiranju in metodološke strogosti v izpeljavi svojih projektov, toda te elemente so združili v povsem domišljjskem raziskovanju človekove mentalne sfere: raziskovanje spomina, odraščanja, izgubljene preteklosti in razslojujoče se sedanosti so izvedli s pomočjo domišljije, ki daleč premaguje gestaltizme in matematično logiko sedanjih znanstvenih raziskovanj. Da izvajajo svoje delo znotraj robnih družbenih položajev, da se lotevajo imaginativnih zapisov materialne in duhovne kulture, ki je ohranjena samo še v bolj ali manj naključnih sledovih,

odtisih, zapisih, položajih, tistih elementih te civilizacije, s katero se zares ne more ukvarjati niti sociologija niti psihologija niti zgodovina tehniki in tehnologije, je pomembno, pa čeprav samo „umetniško“ opozorilo sodobnim družboslovnim znanostim, in še posebej novi orientaciji etnologije, ki se odločno uveljavlja tudi pri nas: namreč, tudi naša civilizacija ima temne točke, ki jih nikakršna na uspešnost usmerjena tehnologija sedanjih družboslovnih raziskav ne more dejansko prikazati; denimo, za aktualno politično odločanje še vedno katastrofalno manjka preprostih podatkov o materialni kulturi in aktualnih mitologijah naše, slovenske vsakdanjosti. Nujnost konfrontacije z miti in predsodki, vulgarnimi aplikacijami tehnologije ali družboslovnih teorij v vsakdanjem življenju, v svetu, ki ga določujejo monopolni tehnološki miti („Gorenje“, „Isrka“, „Emona“) na eni strani in trdoživa psihosocialna frustriranost (življenje v terminih odgovornosti, podrejenosti, izročila, delavnosti ipd.) zahteva tudi od etnologije, da aktivira aktualne metodologije raziskav in da razširi delovno območje: dejstvo, da so se tega lotili umetniki, je opozorilo, ki ga gre, kot vse umetniško ustvarjanje, jemati z vso resnobo in odgovornostjo.

Tomaz Brejč

DRUŠTVENE NOVICE

15. POSVETOVANJE IN 11. REDNA SKUPŠČINA ZVEZE ETNOLOŠKIH DRUŠTEV JUGOSLAVIJE – NOVI PAZAR, 22.–26. 9. 1977

Jugoslovanski etnologi smo se zbrali na 15. posvetovanju in 11. redni skupščini v Novem Pazarju. Posvetovanje je bilo organizirano v dve tematski skupini: sodobni etnični procesi v Jugoslaviji in kolektivna srečanja, sjemi, prireditve in proslave (skupaj 15 referatov). O posameznih referatih ne bomo podrobneje poročali. Omeniti moramo skromno, vendar uspešno zastopstvo iz Slovenije. Po mnenju udeležencev je namreč Zora Žagar iz Ljubljane posredovala enega boljših referatov na posvetovanju (Vključevanje priseljencev iz SR Hrvaške, BiH ter Srbije v novo družbeno okolje; Krajevna skupnost Krim–Rudnik). Pozdravili so tudi prizadevanja Milana Vogla, ki je predstavil zanimivo doslej z etnoloških vidikov še nenačeto področje prvomajskih šeg in navad. Čeprav so Voglova prizadevanja v tej smeri stara že nekaj let, je bilo še vedno le čutiti nekoliko močnejši historioografski vidik (Proslave 1. maja v Sloveniji od prvih začetkov do danes). O drugih referatih ne kaže podrobneje govoriti. Morda so nekoliko izstopali po „svežini“ referati v okviru prve teme. Okostenelost in deskriptivnost (brez primere) sta dosegli svoj vrh zadnji dan posvetovanja z referati zagrebških etnologinj. Organizatorji so se tokrat zares potrudili: natisnili so povzetke referatov. Prav tako ažurnost je bila obljubljena tudi za zbornik posvetovanja (?).

Jubilejni značaj posvetovanja in predvsem redna skupščina Zveze sta bili priložnost za obračun o dosedanjih jugoslovanskih etnoloških prizadevanjih in za premislek o smeri prihodnjega dela. Dosedanji predsednik Pantelić je poudaril v svojem pozdravnem govoru: leta 1957 je bilo v Zvezi 74 članov, danes po dvajsetih letih jih je že 370. Tudi zaradi tega nam vsem skupaj zares ne bi smelo biti vseeno, kako se naše delo v jugoslovanskih okvirih odvija

in kakšna je naša aktivnost. Delegacija SED je posredovala vrsto pripomb in predlogov k delu Zveze (Glej Glasnik SED 17/1977, št. 2, str. 28). Med temi je treba na prvem mestu omeniti prizadevanja po skupnih jugoslovanskih akcijah, po enotnejšem jugoslovanskem programu in podobno. Sodelovanje pri raziskavah skupnih jugoslovanskih tem, med katerimi so npr. šege v današnji jugoslovanski družini, vprašanja migracijskih in interetničnih procesov, raziskave mestnih, obmestnih in delavskih naselij, utegnejo v prihodnje jugoslovanske etnologe resneje povezati. V navezavi na predloge slovenske delegacije je tudi skupščina odprla nekatera vprašanja. Sklenjeno je bilo, da bodo o predlogih delegatov SED razpravljala vsa republiška društva. Upati je, da bo novo vodstvo Zveze predloge dovolj hitro posredovalo vsem republiškim društvom, kajti le tako bomo dobili skrajšnje odgovore, pripombe in nove predloge.

Nadalje je bilo zastavljeno vprašanje plačevanja letne kotizacije za delo Zveze. Republiška društva tega vprašanja očitno ne rešujejo enako. Zato je bilo vsem društvom priporočeno, naj si v prihodnje zagotovijo sredstva preko ustreznih skupnosti, ki take vrste dejavnosti financirajo.

V diskusiji smo govorili tudi o skupnih jugoslovanskih temah in o njihovi nadaljnji organizaciji, o vprašanju zastopanja jugoslovanske etnologije zunaj državnih meja, o etnološkem filmu (predlog o jugoslovanski etnološki filmografiji) in o vprašanju rednega izhajanja jugoslovanske etnološke periodike. Bilten EDJ je bil precej kritiziran in izbral je bil nov uredniški odbor, ki bo poskušal z rednejšim izhajanjem popraviti zamujeno (če je to sploh mogoče!!).

Z vsemi vprašanji, ki so jih odpirali predlogi slovenske delegacije in jih je dodala diskusija, se bo moral v naslednjem mandatnem obdobju spoprijeti Koordinacijski odbor z novim predsednikom Galabo Palikruševu na čelu. Predsedstvo se torej „seli“ v SR Makedonijo, kjer bodo čez dve leti pripravili naslednje posvetovanje. Zaradi smotrnosti poslovanja (bančni računi ipd.) ostaja glavna administracija še vedno v Beogradu.

Če smo v našem poročilu želeli predstaviti delež delegacije SED na letošnjem posvetovanju, bi naše poročanje ne bilo popolno, če bi ne omenili razstave publikacij SED. Že v Ljubljani smo namreč pripravili tri zložljive panoje in nanje pritrdili primerke treh društvenih publikacij: Vprašalnice Etnološke topografije Slovenskega etničnega ozemlja, Bilten o novih knjigah v knjižnicah osrednjih slovenskih etnoloških ustanov (SEM, PZE in ISN SAZU) in številke Glasnika SED. Tako smo v sindikalni dvorani v Novem Pazarju pripravili povsem „ad hoc“, vendar dovolj učinkovito predstavitev naše publicistične dejavnosti. Obenem smo opozorili, da tudi v tej smeri in s takimi akcijami skušamo podpirati naše predloge po večji odprtosti dela in prizadevanja po skupnih akcijah.

Janez Bogataj

POROČILO O 24. KONGRESU ZVEZE DRUŠTEV FOLKLORISTOV JUGOSLAVIJE —

Piran 3. — 7. oktobra 1977

24. kongres SUFJ je bil tokrat spet v Sloveniji, čeprav je že kazalo, da ga ne bo, ker organizatorji kongresa niso dobili od Raziskovalne ali Kulturne skupnosti niti dinarja. Nekako smo se že navadili na to, da denarja za take stvari ni, vendar so organizatorji pričakovali vsaj simbolično podporo, da bi lahko razmnožili vsaj vabila ali referate, ki so bili letos posvečeni Titovim jubilejem. Osrednja tema posvetovanja je nosila naslov: Osebnost tovariša Tita v ljudski ustvarjalnosti. Gotovo je, da tudi folkloristika lahko da svoj delež k tej temi. Zato je bilo začudenje res toliko večje, ko ni bilo nobene pomoči, prošnje zanjo pa so bile odklonjene tudi z neargumentiranimi in nerazumljivimi odgovori „denarodajalca“.

Kongres je vseeno bil, sicer ne tak kot so ga pričakovali organizatorji, za kar pa seveda niso krivi samo financerji.

Kot že rečeno, je bila prva tema posvečena osebnosti tov. Tita v ljudski ustvarjalnosti, pri kateri je sodelovalo 11 referentov iz vseh republik. Osebnost tov. Tita, kot se kaže v t. im. „ljudskem“ slovstvu so osvetlili iz različnih zornih kotov, z različnimi znanstvenimi in metodološkimi prijemi. Prav slovstvene stvaritve so za take raziskave zelo primerne, ker dajejo obilo dragocenega materiala. Vsa snov bi, vkomponirana v znanstveno raziskavo, dala dragocena odkritja. Pri tej temi velja še posebno poudariti referat M. Stanonikove, ki je presegel tradicionalno deskriptivnost in nepovednost folklorističnih referatov.

Kot je že navada na takih kongresih, je nekaj referatov posvečeno kraju in pokrajini, v kateri kongres zaseda. Letos je bil to Kras, ki so ga predstavili N. Križnar, M. Matičetov, T. Cevc in J. Strajnar. Cevčeva predstavitev je bila včasih preveč čustveno poantirana, predstavitev M. Matičetova je bila sicer dobro zamišljena, vendar zaradi nedodelanosti slabo izvedena. Škoda, da v ta prikaz Krasa ni bil vključen tudi Piran, čeprav je bil kongres v Piranu le zaradi tehničnih (hotelskih) vzrokov.

Drugi in tretji dan kongresa SUFJ sta bila namenjena temam: Odsev socialnih razmer v ljudski ustvarjalnosti in Razmerje med folkloristiko in etnologijo. Od prve teme je bilo veliko pričakovati, ker je dala možnost vsem, ki se srečujejo s katerokoli panogo (literatura, arhitektura, muzikologija...) ljudske ustvarjalnosti. Pokazalo se je, da je dobro zamišljena širokost (splošen naslov) izvedena v branje največ neproblemskih referatov iz področja besedne ustvarjalnosti. Ne gre sicer sploševati, ker smo slišali nekaj dobrih prispevkov, toda splošen vtis je bil ne samo slab, ampak porazen. Izvzeti moramo timsko delo muzikologa in psihiatrov (H. Polovina — N. Ludvig Pečar, I. Cerić — I. Milaković), ki je bilo drugačno zaradi načina strokovnega in metodičnega dela. Teoretična referata na literarno temo sta prispevala T. Čubelić in M. Kosova iz Bratislave. Ob tej temi ne gre prezreti referatov sodelavcev tržaške filozofske fakultete G. P. Grija, R. Pellegrinija in G. Lughija, ki so opozorili, kako je v času fašizma ljudska kultura postala orodje propagande, ne pa znanstvenega dela. Isto je veljalo tudi za jezikoslovje, ki je služilo ciljem Velike Italije. Nasilje v jezikoslovju je še prav posebej veljalo v toponomastiki.

Razmerje med folkloristiko in etnologijo je bila teoretična tema, ki naj razčisti nekatera nejasna vprašanja v stroki. Z referati so sodelovali S. Kremenšek, S. Zečević

in V. Vodušek. Ta teoretična „kost“ je bila vržena namerno, saj smo pričakovali, da bomo dobili odgovor na vprašanje o folkloristiki kot samostojni panogi ali folkloristiki kot delu etnologije. Kakšno je razmerje med folkloristiko in etnologijo? Je avtonomnost obeh ved vsake zase upravičena? Gre za nerazumevanje predmeta obravnave? Gre za različni in nezdržljivi konceptiji? Teoretične odgovore smo dobili vsaj delno, praktično vzeto pa je reševanje tega problema ostalo tam, kjer je bilo pred dvajsetimi leti. Kremenškove teze so bile postavljene jasno in ostro, niso pa dosegle zaželenega uspeha, saj se diskusija ni usmerjala v razčiščevanje problemov, pač pa v obrambo določenih pozicij. Sploh sta diskusija in še kasneje občni zbor SUFJ pokazala na skoraj nepremostljive razlike v gledanju in mišljenju, ki so včasih posledica patriarhalno—hierarhične narave referentov, in čisto osebne. Jasno je torej bilo, da se v Makedoniji ne bomo srečali folkloristi in etnologi skupaj, na skupnem kongresu, kot smo potihem pričakovali, ampak vsak zase, jezno razboriti in ganljivo zamaknjeni v trdnost načel in „znanstvenega“ prepričanja. Avtonomija ne enih ne drugih ne bo prizadeta. Ponujena roka etnologov je bila odbita, odbit je bil tudi slovesni predlog za skupni kongres v Makedoniji. Škoda, saj je tema naslednjega folklorističnega kongresa izrazito etnološka (socialna kultura). Škoda tudi zato, ker bo družba plačevala dva kongresa, čeprav bodo nekateri udeleženci na obeh kongresih isti. Kaže da bo pot do skupnega kongresa še dolga, saj so zamere in „zveličavnost“ ene same resnice trdnejši, trajnejši kot vsi kongresi in vsa znanstvena in človekova prizadevanja. Psi lajajo, karavana gre dalje, vedenje o ljudstvu pa počiva.

M. Terseglav

ETNOLOŠKO—FOLKLORISTIČNI KOLAŽ IZ PIRANA

GORGIEV

U ovoj intenciji, da se mi povežemo s onim što se danas dešava, mi kao folkloristi moramo imati u vidu jedno novo stvaralaštvo, koje u momentu sada nije narodno. Ove nove pjesme, koje su snimljene na ploče i gdje je podpisan autor, gdje se trubi preko radia i televizije, da je to njegova ploča, kod nas u Makedoniji to je veliki problem i taj problem tišti naše društvo. Govori se o šundu, stavlja se bariere na tom planu (novo stvaralaštvo).

ČUBELIĆ

O relativni samostalnosti folkloristike.

Po Kremenšku je folkloristika dio etnologije. Ako polazimo iz gledišta, da naša istraživanja moraju biti interdisciplinarna i multidisciplinarna, po kojoj se logici može kazati za jednu naučnu disciplinu, da je ona izključivo i samo dio jedne druge discipline?

Gdje je onda tu interdisciplinarni i multidisciplinarni aspekt? Sve nauke i sve znanosti su ovisne od čitavog niza drugih disciplina i da uz pomoć čitavog niza drugih disciplina izgrađuju svoju samostalnost s svojim samostalnim kriterijima. Mislim, dok je god folklor i proučavanje narodnog stvaralaštva — folkloristika bila pod kapom etnologije, ona je bila u silnom zaostatku. Zagrebačka škola u Hrvatskoj, da idem samo od svog užeg zavičaja, je klasična potvrda toga, kako je teorija o usmenoj narudžbi bila silno zapostavljena, dok se nismo izdvojili iz etnoloških aspekata i etnoloških metoda, prihvatili pomoćne metode drugih znanosti i pokušali se onda vlastitim kriterijima ovoga predmeta relativno osamostaliti. Mi ne možemo u proučavanju usmenog narodnog stvaralaštva bez etnologije, ali etnologija je ograničena na jedan manji deo ogromnog područja ustnog narodnog stvaralaštva — to je područje obreda, običaja, područje narodnog života. Ako ja moram za proučavanje pripovijedaka, pjesama, narodnog stvaralaštva proučavati narodni život, onda ja moram

proučavati etnologiju, ali, dopustite drugovi, u jednakoj mjeri i sociologiju, kulturnu historiju i čitav niz naučnih disciplina, koje mi bratski, onako da kažemo, logično pomažu, da se upravo osamostalim. Ako sam ja dio etnologije, onda nisam samostalan i ne mogu samostalno naučno znanstveno raditi. Konkretno: ako se bavim pjesmama, onda će meni etnologija dati izvanredan material o tome što su obredi, što su običaji, kako se izvode pjesme u svatbene slučajeve, ali područje verzifikacije, područje jezika, područje leksike, područje oblikovanja, područje tipova, tipologije pjesme — pa tu etnologija nema da kaže ni riječi. To je takav jedan manji dio područja, gde će meni etnologija pomoći i kada ja to kažem, onda ja kažem zato, da se zahvalim etnologiji, a da se ne ugušim u uzkim etnološkim metodama, koje ne mogu proučavati probleme stvaralaštva. Ako proučavam epsku poeziju, molim vas lijepo, ona je u oceni našeg etnologa tradicijsko kulturno dobro. Jedan od najznačajnijih nacionalnih političkih, ideoloških fenomena u kulturi našeg naroda, mora da se razmatra sa čitavim nizom drugih dopunskih metoda, ne samo etnoloških, i kada ja to govorim, onda ja plediram ne za folkloristiku kao dio etnologije, nego za jedan interdisciplinarni aspekt, gdje će etnologija imati svoje mjesto, ali i čitav niz drugih disciplina. Govorim o usmenosti. Konačno su i etnolozi prihvatili taj termin, ranije ga nisu upotrebljavali, nego su govorili o tradiciji, ali sad i oni govore o usmenosti. O usmenosti nam mogu dati osnovne podatke fonetika i čitav niz onih naučnih disciplina, koje idu uz fonetiku i da nam kažu šta je to usmenost, kako usmenost organizira jezik, tu nam ne može etnologija pomoći, a tu je bitan fundamentalni problem, kada razgovaramo o ustmenom narodnom stvaralaštvu.

RIHTMAN

Zašto pitanje o odnosu etnologije i folkloristike? Šta hoćemo to? Mislim da je to sve poteklo iz nekih odnosa koji su se pojavili u toku našeg rada onda kada smo počeli da radimo, onda na jedanput odnosi koji nisu imali jedne direktne veze tamo sa samim radom, nego sa nečim drugim o čemu nebi htio niti da govorim. Tako da mi mnoge stvari koje ste tu javljali, na jedanput nisu bile toliko važne. A i to se razumijem mi jesmo zainteresovani kada koristimo izvjesne termine, da budu stvari jasne, da ih jasno definiramo. Meni se čini da su oni (etnolozi) prvenstveno pozvani da nam u tome pomognu, da u tome saraduju a i kad to govorimo, nama nije zato, da bi se mi zatvorili u naše ispitivanje u uski krug posmatranja muzičkih pojava samih po sebi — takvih kakve jesu. Mi smo davno prešli i izašli iz toga. Mi nemožemo do kraja shvatiti strukturu, formu muzičke tvorevine, ako je ne gledamo kroz jednu društvenu ulogu. Nama je to danas jasno.

BEZIĆ

Želim samo reći, da u diskusijama medju klasičnim muzikolozima, historičarima, i sociolozima muzike s jedne strane i izmedju etnologa ostaje ličnost muzičkog folklorista negdje postrani. A to možda zato, što mi u našem radu moramo znati što nam je ipak osnov u struci. Muzikolozima moralo bi biti jasno, kad npr. proučavaju Bacha, da su oni u tom momentu muzikolozi, jer raspravljaju na istoj razini, raspravljaju o pojavama koje su eklatantno muzikološke. Kad pak govorimo o tome kako se neka pjesma, izvodi, kada, od koga, kojim povodom, koja je njezina dubina, koji je to sloj — tada smo zapravo u krugu šireg etnološkog, antropološkog ispitivanja. Kad govorimo o folkloristici ja mislim da je bačena jedna rukavica da vidimo, da zaoštrimo naša ispitivanja i da zaoštrimo stav prema našem poslu. Mislim da to može samo koristiti našem radu.

ĐAKOVIĆ

Samostalna folkloristika je dio etnologije. Neznam, dali je tačno, ali sam čuo, da u jednoj zemlji u medicini postoje specijalisti za lijevo plućno krilo i drugi za desno plućno krilo. Neznam, dali je to tačno, ali mislim, da nauka u tom pravcu ići mora, i da folkloristika kao i sve nauke jedan je stepen, jedna je etapa u razvitku gje se za potpunije i savršenije osvetljavanje problema traže specializacije.

BONIFAČIĆ

Ja mislim, da više puta kod ovoga djeljenja ne igra ulogu sam predmet, nego više puta lične stvari, pa možda i političke stvari i onda se forsira kako smo mi različiti i kako jedni zaostaju a drugi strašno napred skaču. To je jako nezgodno za sam predmet, za samu nauku, za samo istraživanje itd. Čini mi se da zapravo etnologija i folkloristika moraju zajednički.

NEDELJKOVIĆ

Mi smo imali ovu temu već na kongresu u Jajcu. Čuli smo, što su učinili zagrebački etnolozi, a što smo mi učinili — to nismo čuli. Mi smo se u Jajcu složili, da je predmet proučavanja folkloristike i etnologije isti — narodni život, običaji, stvaralaštvo. Etnograf je neobhodan kao osnova. To je to pitanje: kako zapisati, kako klasifikovati, pa kako tipizovati, pa kako sačuvati u muzejima — to je naučna disciplina, koja je osnovna i bez koje ne može niti entolog niti folklorist. Svaki mora da ide u činjenice. Etnograf ima određene metode. Služi se upitnicama, anketama, kritikom, istraživanjem — to je sve etnografski momenat, etnografska strana toga istraživanja. Šta etnolog čini više? On istražuje zakonitosti razvoja, uslovi se određuju, uspoređuju se međusobno, utvrđuje se šta je naučni, šta nužni, a šta je dovoljni uzrok, šta još mora da bude itd. i oblici u kojima se oblikuju zakoni itd. Etnologija je bitno komparativna, obuhvata sve narode sveta itd. A šta ni jedna ni druga ne radi? Šta ni etnografija ne može, ni etnologija ne može, a folkloristika mora. To joj je upravo zadatak . . . Marx govoreći o Proudhonu jerekao, da Proudhon svašta zna. On zna da ljudi proizvode platno, gvozdje itd., ali on nezna, da ljudi proizvode svoje sopstvene društvene odnose, oblike tih odnosa. Proudhon ne zna, da stvaralački momenat, ljudsko delo, znači narodno stvaralaštvo. To kao tako ne proučava niti etnograf, niti etnolog. Faktor subjektivni narodnog stvaralaštva u svojoj tipičnosti, zakonitosti, karakterističnosti itd. — etnologija to ne proučava i nema sredstava. A šta se sad dešava? Mi smo znali, da se svakoj pojavi mora kompleksno prilaziti, znači svestrano, a ne samo jednostrano. A danas možemo znati, da se u to doba kad se je nauka kod nas zasnivala, obavlja u isto vreme naučno tehnička revolucija. Bitni karakter je integracija, do kraja 19. vijeka nauke se djele, javljaju se još specialne nauke, koje vrše tu integraciju. Šta je drugo atomistika, šta je drugo kibernetika? To su sve discipline, koje sad prožimaju sve prirodne i društvene nauke. I tako je sa etnopsihologijom, etnomuzikologijom i etnokoreografijom. I takve discipline će se umnožavati, ne više kao dio rada, nego udruživanje rada, boga miloga, pa svaki naš radnik to zna, i da je to ono stvaralačko. Prema tome mi smo došli do zaključka: mi smo od početka udruživali rad, u tome smo nosioci verni svoga vremena i revolucije naše zemlje.

KREMENŠEK

Meni se zdi, da folkloristi u marsičem rešujuje in morajo reševati umetnostno zgodovinska, muzikološka i literarno zgodovinska vprašanja. Se pravi v okviru tiste problematike, ki jo je Voduček označil kot ptico z dvema glavama, se pravi v okviru te ene glave. V okviru te druge glave gre za vprašanje odnosa neke etnične skupnosti oz. posameznih socialnih skupin v okviru te etnične skupnosti do teh in takih fenomenov, ki so predmet proučevanjeh prej omenjenih disciplin, se pravi muzikologije ali njene poddiscipline etnomuzikologije, literarne zgodovine, oz. njene poddiscipline, ki se ukvarja s t.i. folkloristiko, ker če se povprašamo po strukturi posameznih ved, potem je seveda čisto jasno, da ima vsaka veda svoj predmet, potem imajo sveda različne vede različne premete, in ima vsaka veda svojo metodologijo, svojo metodiko in tudi svoj cilj. Etnologija ima jasno zarisani predmet, ima zarisano metodologijo, metodiko in cilje. Suponiram, da obstaja v okviru etnologije več šol. Na drugi strani ima zarisani svoj predmet, metodologijo, svoje cilje tudi muzikologija, literarna oziroma umetnostna zgodovina in kar je še takih strok. Kakšna je potem takem metodologija t.i. folkloristike? Kkšni so potemtakem ob teh dveh poljih, ob teh dveh glavah ene same ptice, kakšni so potem cilji te folkloristike? Prav. Čubelić je trdil, da je ustna književnost ustvarila svoj pogled na svet, „to je zapravo metodološko pitanje.“ Nedeljkić pa je rekel, da etnologi in etnografi nimajo inštrumentarija, sposobnosti, da bi proučevali t.i. ljudsko delo, t.i. narodno stvaralaštvo in podobno. Žal od Nedeljkića v diskusiji nismo izvedeli, kaj je to ljudsko delo v metodološkem smislu, kaj je ljudska ustvarjalnost v metodološkem smislu. Zdi se mi, da stvari malo mistificiramo.

(Čubelić: Etnologije tu nema.)

Rad bi, da bi dr. Čubelić razložil, kaj je to poseben folkloristični pogled na svet, akademika Nedeljkića pa sprašujem, kaj je to posebno ljudsko delo, ki ga v naših etnoloških, bodisi zgodovinskih delih ni.

ČUBELIĆ

Moje je bitno to, da ukažem etnolozima, da oni nemaju niti metodološkog instrumentarija, niti pojmovnog aparata, niti logičnog rasuđivanja za ove probleme, koji se odnose na stvara-

laštvo i koji se ne mogu etnološkim aspektima proučavati. Etnologi ne mogu ništa da kažu o složenoj problematici epske pjesme, lirске pjesme, prozornim oblikama, dramskim oblikama. To je moje da kažem — tu imaju etnologi sami pred sobom položiti račun i kao što je rekao Vodušek, ne nametnite nam kapu koja bi ograničavala i onemogućavala naš razvoj. Koja je metodologija? U prvom redu prof. Kremenšek zna, da u dugoj prošlosti i u bližoj, kada bi se pojavljale pojedine naučne discipline, da su sve najprije izrastale sa nekim određenim predmetom, oko toga predmeta skupio se historijat toga predmeta uz historijat predmeta pomoćne discipline naučne su priskakivale u pomoć, pa su davale građu za taj predmet, građu u jednom arhivskom smislu, građu u jednom problemskom smislu, građu u pogledu jedne koncepcije, na primjer najnovija istraživanja pokazuju, da je najpotpuniji, najmoderniji teoriju o narodnim pripovjerkama dao nito drugi, nego prije šesto do sedamsto godina Giovanni Boccaccio. Uz taj problem se javljaju metode, metode, koje mogu i druge naučne discipline upotrebiti, neke metode recimo psihološke, sociološke primjenjene na ovom predmetu, one će imati drugi vid, nego primjenjene na onom predmetu. Dakle dobijemo predmet, historijat tog predmeta, pomoćne discipline, koje nam pomažu, konačno razvijamo unutrašnju metodiku rada i metodologiju i konačno, kolega Kremenšek, ono što je najbitnije — naučni aspekt. Etnologija ne može pružiti naučni znanstveni aspekt o tome stvaralaštvu lirskih epskih pjesama, o tome kompleksu duboke duhovne potrebe, ono što kažem, eto, što treba prihvatiti ljudskog djela u tom vidu života, stvaralaštva i održavanja socijalnih prilika. Tu je etnologija nemoćna i tu mi sada tražimo nove putove, nismo u tim detaljima još dozreli, ali mi ovdje želimo stvarno pomoći etnoložima i pomažemo etnoložima, samo ih molimo, da nam dadu više slobode i da nas kao što je to dosad bilo, ne tretiraju na jedan neprimeran način — kakvih ima još i danas.

NEDELJKOVIĆ

Čini mi se, da je još uvijek nesporazum posredi između nosilaca etnoloških i nosilaca folklorističkih nauka. Nesporazum kad se pitamo šta je predmet proučavanja etnoloških nauka — etnos, narod, narodni život. A kad smo kazali narodni život, narodni običaji razumije se i narodno stvaralaštvo — tu ima i jedan zakoniti etnološki aspekt kako se to voli danas da kaže. Prema tome: druga je strana što ju proučava folkloristika. Grešimo, kad se zaustavljamo sa pojmom folkloristika i folklor na ustmenom stvaralaštvu. Tu zaostaje folkloristika — sovjetska i čitava uzeto u celini. Mi mislimo, da je samo usmeno — ne nego stvara i običaje i društvene odnose. Nećemo, da budemo Proudhoni posle osnovnih marksističkih otkrića i da ne vidimo, da mi stvaramo svoje društvene odnose, tako stvaramo i ove odnose u diskusiji neprekidno. To je naše delo. E taj čin stvaralački, kao stvaralački, etnologija ne proučava. Etnologija proučava fenomenologiju i razvitak zakoniti i dosta. I predviđa budućnost, ostvara perspektive itd. — to je etnologija. A ovdje naprotiv proučava se čin, delo, znači celina zakonitosti, a prevazilaženjem svega toga, celovito sagledavanje. A nemože se ni to celovito, ako se ne posmatra iz ugla najneposrednijeg muzike, igre itd. Onda ova neposrednost ove nove specifičnosti koja zahtjeva celovitost od instrumenta, celovitost zahvata i to svuda i na svakome mjestu. U jednom narodu, u jednoj etničkoj grupi, u jednome predstavniku, u jednom jedinom originalnom, individualnom nosiocu, stvaraoću folklor, i plesnoga i ustmenog i muzičkog itd. Sve to mora da zahvati jedna nauka ili skup nauka folklorističkih istraživača, veoma složenih, raznorodnih. Mi smo jednu reč u našoj nauci, to je reč — kompleksno, svestrano, to smo mi (moja generacija) učili u osnovnoj školi (takvu nauku). Sad smo morali, da iz Amerike uvodimo multidisciplinarnost, neznam, pa to je kompleksnost, celovitost, integracija; ali ne uzimanje po svoje. Sad će etnologija u jedanput postati jedna visoka nauka, o samim zakonima itd. Kao neka vrsta matematike, to je pozitivistički shvatiti nauku. Nije više etnografija, neće više, da se bavi zapisivanjem, to je nižega roda, klasifikovanje pa onda čuvanje materiala, to sad nije ništa. Ne kažem, da naši etnolozi tako rade, molim vas lijepo. Skupljaju svi građu, i te kako, a prave drukčije teorije, nego što rade — to je ono! Što se javlja razcep teorije i dela. Svi oni rade onako kao se razvija naša nauka. I rade vrlo dobro, molim vas! To nije kritika etnološke nauke — naprotiv! Ali često nam dode, da pravimo teorije! — i evo, pravimo teorije, koje nisu tačne.

ORGANĐIEVA

Meni zbilja smeta onaj termin, da je folkloristika deo etnologije. Ja smatram posle jednovjekovnog razvitka folkloristike, da se o tome više ne može govoriti. Folkloristika, odnosno

mi folkloristi ne možemo bez etnologa, kad izučavamo jedan veliki deo narodnog stvaralaštva — to su obredne pjesme, koje su vezane uz običaje itd. — obredne i porodične i kalendarske. To pripada prošlosti i bez etnologije se tu ne može. Međutim mi danas postavljamo mnogo šire teme, npr.: odraz socijalnih, odraz društvenih odnosa u folkloru — i to i savremom folkloru. To mi nemožemo bez sociologije, a mnogo toga ne možemo i bez istorije — i u izučavanju čak i ovih obrednih pjesama. Ako bi išli dalje npr.: mitološke pjesme — tu absolutno ne možemo bez filozofije, bez razvitka misli, logične—alogične itd. Tako da mislim, da absolutno nije potrebno govoriti o tome, da je folkloristika kao nauka deo etnologije itd. Iz same folkloristike su već izrasle sasvim određene naučne discipline kao etnomuzikologija i koreologija i tu se može ići samo dalje, a natrag ne.

MILKOVIĆ

U nekim diskusijama ovdje ispada, da osim etnologije nama ništa drugo nije ni potrebno, jer ona sve obuhvata, a ovo su samo detalji — nisu detalji: Folkloristika je interdisciplinarna nauka. Folkloristika obuhvata neke zaokružene nauke. Nauka o narodnoj književnosti je zaokružena nauka. Sve su to zaokružene nauke interdisciplinarno povezane u folkloristici kao jednoj složenoj djelatnosti proučavanja narodnog stvaralaštva. Ako tako gledamo stvari, onda etnologija ima svoje pravo mjesto. A pravo mjesto jeste, da ona uopštava određene stvari, da je iz njenog krila mnogo toga prizašlo. I ako takva saradnja postoji između etnologije i folkloristike, znači saradnja uzajamnog prožimanja i dopunjavanja, onda ćemo imati onu stiaciju, koju smo ranije nešto boljom imali nego što je danas, a nikada je nismo imali dobrom. Ranije je postajala saradnja između etnologa i folklorista bolja nego danas: ta saradnja je oslabila. Bez međusobne saradnje nema mogućnosti pravog rada. Što se tiče saradnje ne treba mešati strategiju i taktiku, ne treba mešati cilj i način postizanja određenih ciljeva. Ja sam govorio o Slovenskom etnološkom društvu, da so se tu ljudi potpunu skupili, potpuno srasli. Možda je to u Sloveniji (govorim o specifičnim uslovima u Sloveniji), s obzirom na stepen očuvanosti folklorne tradicije moguće. U drugim krajevima je to teže moguće i možda i nije sasvim tako moguće. Moguća je međutim svuda saradnja i mi moramo biti što bliže jedni drugima.

NEDELJKOVIĆ

Ako je bilo i moralo da bude neslaganje, razlike itd. To neslaganje i te razlike samo su pomerale našu preciznost, našu konkretnost i našu efikasnost za korak, dva ili više napred.

MATIČETOV

Vsi smo mojstri visoke teorije, vsi z neke orlovske perspektive gledamo. Praktično jaz pogrešam deset, dvajset, trideset let kritike na našem području, naj se to područje imenuje kakor koli. Kritika manjka! Napiše človek delo, izide to delo u Skopju ali v Sarajevu, ali Ljubljani ali v Zagrebu. Kar izide v Zagrebu, včasih že v Ljubljani ne poznamo ali prezremo itn., in to je velika krivica in pomanjkljivost; tukaj obstoji pravi teoretični LARPURLARTI-ZEM, če mi teoretiziramo, govorimo o eni teoriji, razpravljamo v zraku, ne pridemo do tega, da bi odkrili napake naših del. Mi lahko izvajamo eno v teoriji, v praksi pa, ko smo prisiljeni nekaj formulirati, bomo včasih govorili za 180 stopinj drugače, kot smo tam izjavljali ali napisali, ex katedra govorili itd., svojim učencem s tem glavno polnili, včasih jim posiljevali itn. Mi moramo preiti v to, da bomo sproti gojili kritiko in tudi če pridemo v tej kritiki do ostrine, izzovimo vendar enkrat tudi na našem području eno tako kritiko . . .

Napravimo kakšen škandal, da se bo tudi po tej strani o naši disciplini ali naših disciplinah slišalo kakor koli. Sam za sebe tudi priznavam, da sem v tem grešnik. Vidim po prikimavanju, da se z mano strinjate. ŽIVELA ETNOLOŠKA KRITIKA, ETNOGRAFSKA ALI FOLKLORNA!

MILIČEVIĆ

Nije problem terminologije, ni ničega, nego ljudskog odnosa, suradnje. Ako ja kao etnolog izjavljujem, da sam po svom radu, po svom osećaju postao folklorista, kao drug Čubelić to treba da prihvati, i to bi bila interdisciplinarna suradnja, a ne napadati me. I sam drug Čubelić u Novom Pazaru je etnolog i na sva zvona etnološki udara protiv statističara itd. Ovdje napada etnologe, dakle uvijek samo neke borbe, umjesto da imamo prijateljsku suradnju i onda ne bi bilo problema.

ČUBELIĆ

Te stvari su sasvim na višem nivou, što je on to uspeo uhvatiti. Radilo se o anketomaniji, koja je danas na širem svetskom nivou osuđena, i radilo se o toj kritici.

MATIĆ

Danas imam osjećaj, da smo svi prisutni ali na neki način i odsutni. Svaki ide za onim već svojim pripremljenim mislima, a neće da shvata drugove. I kao da razgovaramo nerazumljivim jezicima. Nerazumevajući, neshvatajući jedan drugog, i neznajući šta ko podrazumijeva pod etnografija, etnologija, folklor odnosno pod folkloristika sad šire, mi isto primjenjujemo u svojim institucijama. Ne možemo se razumeti zato, jer niti termini još nisu razčišćeni, tako za institucije kao za katedre, a novi profesori uvode novu terminologiju.

KREMENŠEK

Ni naša naloga, da razpravljamo o historiografiji jugoslovske etnologije ali folkloristike, temveč prvenstveno o metodološki problematiki, ki je poglavitna na dnevnem redu ali bi vsaj morala biti. Metodologija je tisti problem.

GALIN

Sintetizirane urbane kulture — to je jasna stvar. A samoniklost i izvornost seoske kulture i folklor, to bi isto trebalo biti jasno, da ne postoji, da je to jedna glorifikacija. Folklor seoski je isto tako sintetička tvorevina.

Z magnetofonskega traku
prepisali študentje etnologije

POROČILA, NOVICE

12. SKUPNA UREDNIŠKA KONFERENCA ČASOPISA „DEMOS“ — LJUBLJANA 1977

Od 5. do 8. septembra 1977 je bila v Ljubljani 12. skupna uredniška konferenca mednarodnega časopisa „Demos“ — Mednarodne etnografske in folkloristične informacije (Internationale ethnographische und folkloristische Informationen). Po zamisli Wilhelma Frangerja ga je leta 1957 ustanovil lingvist in etnolog Wolfgang Steinitz. Časopis naj bi obveščal znanstveno javnost o delu etnologov v socialističnih državah Evrope s tem, da bi brez subjektivnih pripomb prinašal kratke, objektivne referate o vseh pomembnejših etnoloških objavah tako v periodičnem tisku, kakor tudi v obliki monografskih knjižnih izdaj, zbornikov ipd. Po dogovoru izdaja časopis v nemščini Osrednji inštitut za zgodovino (Zentralinstitut für Geschichte) pri Akademiji znanosti NDR, znanstveno področje kulturna zgodovina in narodopisje, v Berlinu. Glavna urednika sta Rudolf Weinhold (Dresden) in Bernhard Weissel (Berlin).

Na kongresu Zveze folkloristov Jugoslavije v Celju leta 1965 se je po pogovoru med predstavniki časopisa Demos in etnoloških ustanov iz vseh jugoslovskih republik pridružila delu tudi Jugoslavija. Za Slovenijo je tedaj prevzel skrb za Demos Niko Kuret.

Za sodelovanje pri Demosu so zadolžene posamezne akademije, zato so v skupnem uredniškem odboru predstavniki etnoloških inštitutov akademij znanosti in umetnosti socialistične Evrope. Izjemi sta le Albanija in Romunija. V Albaniji sodeluje etnografski sektor Inštituta za zgodovino pri Univerzi v Tirani, v Romuniji pa Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, București. Tudi v Jugoslaviji stanje ni enotno, kar je

posledica dogovorov leta 1965 v Celju, ko so sodelovanje prevzele različne etnološke ustanove tako na Hrvaškem tedanji Institut za narodnu umjetnost v Zagrebu (sedaj Zavod za istraživanje folklor), za Makedonijo Folkloren institut (Skopje), v Bosni in Hercegovini Zemaljski muzej BiH (Sarajevo), za Črno goro Etnografski muzej (Cetinje). Le iz Srbije in Slovenije sodelujeta ustrežna inštituta srbske in slovenske akademije znanosti. Želja glavnih urednikov je, da bi se akademijsko načelo uveljavilo tudi za Jugoslavijo, zato so predvideli medakademjski sporazum, ki ga bo v kratkem, kot izdajatelj Demosa, predlagala Akademija znanosti NDR v Berlinu, ki naj bi skušal prenesti odgovornost za sodelovanje na akademije posameznih republik. To bi znatno olajšalo organizacijo sodelavcev in omogočilo uvrstitev dela za „Demos“ v redni delovni program.

Ljubljanske konference so se udeležili: iz NDR Rudolf Weinhold (Dresden) kot glavni urednik, Bernhard Weissel (Berlin) kot predstavnik pristojnega inštituta vzhodnonemške Akademije znanosti in Wilfried Fiedler (Berlin) kot član uredništva in jezikovni ekspert. Sovjetsko nacionalno redakcijo je zastopala Natalija Šlygina iz Instituta etnografii im. Mikluho-Maklaja Akademije nauk SSSR (Moskva), — Poljsko B. Kopczyńska—Jaworska iz Ośrodka dokumentacji, informacji etnograficzne Poljskega „Towarzystwa ludoznawczego“ (Łódź) in Stanisław Błaszczuk, ravnatelj Etnografskega muzeja v Poznaniu, — češko Antonin Robek iz Ustava pro etnografii a folkloristiku Češkoslovske akademije věd (Praha) in Ludvik Kunz, vodja Etnografskeho ústavu Moravského musea (Brno), — slovaško Ester Plicková iz Narodopisnega ustáva slovenskej akademie vied (Bratislava), — madžarsko Gábor Zsigmond in Katalin Jávör, oba iz Etnološkega inštituta (Neprajzi kutató csoport) Madžarske akademije znanosti (Magyar tudományos akadémia, Budapest), — romunsko Paul Petrescu iz Academia de Stiințe Sociale și Politice (București), — in bolgarsko Ljuba Makaveeva iz Etnografskega inštituta Bolgarske akademije na naukite (Sofija).

Jugoslovska uredništva so zastopali: hrvaško Jerko Bezić, — srbsko Breda Vlahović, ki je zastopala bolno dr. Miljano Radovanović, — bosensko hercegovsko Radmila Fabijanić, — makedonsko dr. Blaže Ristovski, ki je zastopal Kirila Penušiškega. Slovensko redakcijo so zastopali: Niko Kuret, Helena Ložar—Podlogar in Sinja Zemljič—Golob, vsi iz Inštituta za slovensko narodopisje SAZU. Zastopano ni bilo uredništvo Črne gore (Jovan Vukmanović), zadržan je bil povabljeni predstavnik albanske narodne skupnosti, Shefqet Pllana (Priština).

Prvi sestanek, v torek 6. septembra, je ob 10. uri začel kot predstavnik gostitelja, Inštituta za slovensko narodopisje SAZU, njegov upravnik Milko Matičetov, ki je po pozdravu predal besedo glavnemu uredniku „Demosa“ Rudolfu Weinholdu. Le-ta je vodil vso konferenco do konca. V imenu predsedstva SAZU je navzoče pozdravil podpredsednik SAZU, akademik Bratko Kreft, nato pa še Niko Kuret kot predstavnik uredništva za Slovenijo.

Redni dnevni red se je začel s poročilom glavnega urednika R. Weinholda, ki je med drugim poudaril, da je „Demos“, ki obhaja letos 20-letnico svojega obstoja, zavzel med informatorji o etnološkem delu v socialističnih državah prvo mesto in ga ne le na vzhodu, ampak tudi na zahodu visoko cenijo. Washingtonska Kongresna knjižnica in knjižnica Britanskega muzeja v Londonu naročata vzhodnoevropsko etnološko literaturo le na podlagi „Demosa“. V dvajsetih letih svojega izhajanja je

objavil Demos okoli 7100 referatov o knjigah in člankih in 270 poročil v rubriki „Kronika“. Če upoštevamo, da je izšlo v socialističnih deželah v tem času okoli 13.000–15.000 etnoloških člankov in knjig, je Demos zajel 50–60 % te produkcije. Povprečno je bilo v Demosu v teh dvajsetih letih izčrpanih 150–200 periodik, 20–30 zbornikov in 5–10 jubilejnih zbornikov. Tako preostane morda samo še 20–30 % periodik, ki jih Demos še ne zajema. Seveda pa odgovornost sloni na sodelavcih, na njihovi vestnosti in ekspeditivnosti. Rudolf Weinhold je v nadaljevanju podal nekaj smernic, ki se nanašajo tako na vsebinsko, kakor tudi na tehnično smer poročanja in naj bi jih vsi referenti upoštevali pri svojem delu. S svoje strani sta ga dopolnila tudi Ludvik Kunz in Wilfried Fiedler, ki skrbi za prevode tistih sodelavcev, ki ne obvladajo toliko nemškega jezika ali nimajo možnosti, dobiti si prevajalca doma. Po razpravi o tem poročilo so bila na vrsti poročila nacionalnih redakcij, ki so v prvi vrsti vsebovala odgovore na vprašanja glavne redakcije, predvsem kar zadeva sodelovanje z glavnim uredništvom, metodo dela, uporabo Demosa in možnosti kupovanja časopisa. Poročevalci so imeli tudi nekaj konkretnih predlogov, o katerih je zbor potem razpravjal.

Glavno uredništvo je zaprosilo predstavnike jugoslovanskih nacionalnih uredništev za poseben sestanek pred uradnim dnevnim redom 7. septembra. Sodelovanje Jugoslavije z Demosom — če izvzamemo Slovenijo in Hrvaško — namreč ni najboljšje. Težave so predvsem v tem, da v nekaterih republikah akademije ne sodelujejo ker jih nekatere republike leta 1965 še niso imele, in da sodelovanje ni vključeno v delovne programe sodelujočih ustanov. K temu je dodati še neznanje nemškega jezika. Predstavnica BiH je predlagala naj bi skrb za sodelovanje prevzel kot posebno nalogo Medakademijski odbor za raziskovanje življenja in šeg narodov in narodnosti Jugoslavije. Razgovor je končno izvenel v željo, da bi se Akademija znanosti NDR v Berlinu čimprej povezala z jugoslovanskimi akademijami in jim ponudila sporazum o rednem sodelovanju. Če bi to uspelo, je upati, da bo sodelovanje z Demosom v Jugoslaviji vsaj formalno steklo tako, kakršno je npr. v Sloveniji. Že to bi bil nemajhen uspeh ljubljanske konference.

Posebno vprašanje je naročanje Demosa. Pri Cankarjevi založbi je en sam naročnik — Inštitut za slovensko narodopisje SAZU. Slovensk-etnografski muzej dobiva Demos po poti zamenjave. Če odštejemo avtorske izvide, ki jih redno dobivajo sodelavci, je to tudi vse. Vsekakor malo za število etnologov v Sloveniji.

Naročnina za Demos pri Cankarjevi založbi je letno 327 din. Sodelavci smo se zavezali, da bomo skušali

pridobiti več naročnikov predvsem med prizadetimi ustanovami (inštituti, muzeji, fakulteta, spomeniški zavodi). Če bo le mogoče, nam bo glavno uredništvo Demosa poslalo nekaj starejših števil, ki bi jih razposlali na vpogled. Sama pa izrabljam to priliko in vabim vse etnološke in sociološke ustanove, da Demos naroče, saj nobena knjižnica ne bi smela biti brez te osrednje informativne revije, ki je, ne nazadnje, lahko vsaki knjižnici osnovni vir za naročanje vzhodnoevropske etnološke literature.

Helena Ložar—Podlogar

TRADICIONALNO SREČANJE FOLKLORNIH SKUPIN V BELTINCIH

Prireditelj tradicionalnega plesnega festivala (14. 8. 1977) je Kulturno umetniško društvo v Beltincih. Na letošnjem sedmem folklorinem festivalu so nastopale plesne skupine iz domovine in sosednjih dežel: iz Beltincev, Križevcev pri Ljutomeru, Markovcev pri Ptuj, Črnomlja, Varaždina in iz Sel na Koroškem (Avstrija), Sakalovcev iz Porabja (Madžarska) in iz Nagykanizse (Madžarska).

Prireditve se je udeležilo štiri tisoč ljudi iz bližnje in daljnje okolice.

Program nastopajočih je bil izpolnjen s prizorom iz ženitovanjskih šeg: prihod svatov s poroke na nevestin dom.

V Pomurju so še danes žive nekatere šega in navade. Krasitev vodnjaka na Novo leto je razširjena v nekaterih vaseh krajevnih skupnosti Šalovci, Kuzma, Rogašovci in Grad. Kres in prvomajsko drevo sta znana skoraj po vsem Pomurju. Obhod maškar o postu je v navadi v Pomurju povsod, le ob glavnih prometnih poteh je pozabljen. Šege na Jurjevo v krajevnih skupnostih Veržej, Razkrižje in na Hotizi. Pozvačinstvo, na Dolinskem, Ravenskem in nekaterih vaseh na Goričkem. Maškare o pustu v krajevnih skupnostih: Šalovci, Grad, Rogašovci, Dobrovnik, Črenšovci, Lendava, Veržej, Križevci (Prlekija), Ljutomer in Beltinci. Nastop maškar po polnoči na gostiji je mogoče videti še v krajevnih skupnostih Lendava, Velika Polana, Črenšovci, Beltinci, Križevci (Prlekija) in še v nekaterih vaseh v Prekmurju. Obhode na Barbaro, Janoševo, Štefanovo, Lucijo srečamo v Pomurju le še tu in tam. Delovne navade (ličkanje koruze, česanje perja in druge) se prilagajajo hitremu načinu življenja in izginjajo.

Program folklorne festivala bi lahko popestrili s prizori iz posameznih še živih šeg v Pomurju. Med njimi naj navedem le nekatere npr. postavljanje prvomajskega drevesa, obhodi izvornih likov maškar, nastop maškar po polnoči in druge. Šege, ki danes niso več žive, pa se dajo rekonstruirati po arhivskih virih npr. žetvenji običaji. Od ženitovanjskih šeg in navad bi lahko atraktivno prikazali „pozvačinstvo“, „vógledi“, sprevod k poroki in od nje. S pobiranjem darov, denarja, obmetavanjem z lešniki, orehi, obdarovanjem neveste z deli vrtanka ali bosmana in še nekaj krajšimi prizori iz šeg, bi lahko izpolnili sam prikaz nastopajočih folklornih skupin na folklorinem festivalu v Beltincih.

Prizor iz „gostovanja“ je bil prikazan plesno zelo lepo, izvorno in odlično prilagojeno za tradicionalni plesni festival. Vendar so starejši gledalci — domačini iz množice opazili nekaj nepravilnosti, kar bi kazalo za prihodnje upoštevati. Pozvačin je na čelu povorke priplesal na oder s palico, ki jo je nekdanj v sprevodu imela v rokah posvatbica. Pozvačin je imel v roki tudi v tem prizoru v rokah sekuro, okrašeno z barvnimi trakovi. Zelo izvorno je bil prikazan lik maškare „baba nese deda“ na hrbtu. Šega mora biti pri napovedi strokovno komentirana: postavljena v prostor, od kod izvira.

Noša je po krojih in materialu v temelju pravilna. Zgrešene so barve ženskih brezrokavnikov in predpasnikov, ki so bile prej bolj izvorne. Dekleta so hodila razoglava, poročene žene pa so nosile kapico — pocij in čez pečo naglavno ruto.

Glavno vodilo folklorne festivala v Beltincih je srečanje plesnih skupin. Vmesni posamezni vložki iz šeg naj bi izpolnili program festivala plesnih skupin. Program folklorne festivala v Beltincih se bo v naslednjih letih dopolnil s sejmom izdelkov ljudske obrti in domače delavnosti iz Pomurja. Na sejmu bodo prodajali izdelke iz ljudske uporabne umetnosti in obrti. Izdelovalci iz posameznih področij se bodo seznanjali in si omogočili izmenjavo izkušenj.

Sedmo srečanje in nastop folklornih skupin v Beltincih sta v slovenskem merilu dosegla velik uspeh, v strokovnih krogih etnologov pa presenečenje. Želimo, da bi v prihodnje vključevali v program tudi etnološke značilnosti, kar bi folklornemu nastopu dalo širše obeležje — doma in na tujem.

Vlasta Koren

DEMOS

INTERNATIONALE
ETHNOGRAPHISCHE
UND
FOLKLORISTISCHE
INFORMATIONEN

ZAŠČITA ZNAČILNIH DOMAČIJ V PREKMURJU. (Terensko raziskovalno delo)

Geografske razmere so narekivale pri domačiji, ki je nastala v panonskem etničnem področju Slovenije, slamnato streho.

Figuracija tal je oblikovala domačije v ravni črti, na pravi kot ali na ključ. Zgodovinske razmere, predvsem novi zakon o dedovanju iz leta 1868 in agrarna reforma po letu 1918 so vplivali na obliko zemljišča in gradnjo novih domov. Gospodarske razmere v Prekmurju so bile v primerjavi z ostalim predelom Slovenije drugačne. V Prekmurju so gojili več žitaric, zato so bili potrebni večji gospodarski prostori. Socialni in sosedski odnosi so tudi vplivali na obliko domačij, ponekod pa narekovali tudi obliko stanovanjskega in celo gospodarskega prostora (zaprtost dvorišč, obrnjena okna stanovanjskega prostora na cesto). Ljudsko pravo je često tudi odigralo pomembno vlogo pri oblikovanju parcel in spreminjanju oblik domačij.

V študiji: „Kmečka hiša v slovenskem panonskem svetu“ (1971), opisuje avtorica tega prispevka prekmursko domačijo. V njej so podane vrste domov, stanovanjska hiša, gospodarska poslopja, notranja oprema in možnosti za postavitev in ureditev domov.

V dosedanjih študijah o panonskih domačijah še ni raziskano, ali so pri gradnji domačij zgradili najprej stanovanjske prostore in nato gospodarsko poslopje ali narobe.

Arhivski material v našem muzeju pojasnjuje, da je bila najstarejša oblika domačije stegnjeni dom. Pri njem je bilo praktično, da so v slabem vremenu hodili po „trnacu“ v vse stanovanjske in gospodarske prostore. Iz arhivske dokumentacije in ljudskega izročila je tudi razvidno, da so bili prostori v stegnjenem domu po naslednjem zaporedju: „iža“, „kunja“, „kamra“, „štala“, „gumla“, „parma“, „levovje“.

Domačije v pravem kotu so obrnili na stavbni parceli tako, da so okna pročelja gledala na cesto, dvorišče pa je bilo proti severni strani zaprto, in to iz vremenskih razlogov. Pri značilnih najstarejših domačijah v pravi kot je bila v tlorisu naslednja zaporeditev prostorov: „iža“, „kunja“, „kamra“, „klet“, „štala“, „gumla“, „parma“, „levovje“ (Dolinsko).

Po navedenih virih sklepamo, da so zgradili še v 19. stoletju, ponekod še v dvajsetem stoletju najprej gospodarsko poslopje kot dom živini, nato stanovanjsko poslopje. V tem primeru je včasih gospodar zgradil poleg gospodarskega poslopja en bivalni prostor.

Pred drugo vojno so bile v Prekmurju zaščitene tri značilne domačije v Lipovcih in Bogojini. Njihovi lastniki niso dobili sredstev, da bi jih vzdrževali in niso hoteli bivati v panonskih, s lamo kritih stanovanjskih hišah, zato so domačije podrli in na njihovih mestih zgradili nove mestne hiše.

V bližnji prihodnosti bo potrebno iz bogatega arhivskega materiala v muzeju izbrati tri značilne domačije in jih spomeniško varstveno zaščititi.

V. Koren

Richard Weiss s prof. Novakom in ljubljanskimi študenti na železniški postaji v Sarajevu (Ekskurzija po Bosni in Dalmaciji), 1959

OB SEDEMESETLETNICI ROJSTVA RICHARDA WEISSA

Prav zato, ker ga ni več že petnajst let, se ga moramo spomniti ob njegovem rojstnem dnevu (r. 9. 11. 1907 v Stuttgartu, padel 29. 7. 1962 pri Russoju v juž. Tesinu). Eden tistih je, ki niso dočakali niti 60 let in ki bi nam bili mogli še toliko dati. Čeprav njegovo življenje ni bilo dolgo, je bilo pa, polno, tako da mimo njega ne more več evropska etnologija.

Ko berem svoj spominski članek ob njegovi pretresljivi smrti (Glasnik SED IV, 1962, 10) in spominsko knjižico o njem, ko se spominjam najinih srečanj in njegovih pisem, je kakor živ pred menoj in njegova odsotnost je težko doumljiva. Odpirajo pa se nove globine v njegovem delu in mnoge zamujene prilike — tam in pri nas. Pred Weissom so švicarski raziskovalci ljudskega življenja sicer marsikaj ustvarili (E. Hoffmann—Krajer, P. Geiger, Brockmann—Jerosch idr.), toda Richard Weiss je pokazal nova pota in ustvaril vrsto temeljnih del.

Način njegovega discipliniranega življenja in dela ter njegov značaj temeljita gotovo tudi v težkih razmerah, v katerih je doraščal. Saj se je že rodil kot „zdomec“, izgubil očeta dveleten, živel odslej pri sorodnikih in v zavodu, ob bolni materi, ki jo je izgubil tik pred maturo. Tihi in razmišljajoči fant se je sicer odločil za študij germanistike in zgodovine v Zurichu, napisal pri literarnem zgodovinarju in teoretiku E. Ermatingerju disertacijo o doživetju Alp v nemškem slovstvu 18. stoletja in pozneje objavil v knjigi opise prvih opisovavcev (Die

In Wochen am Berber Ort zu übernachten.
 Sehr unverständlich bei ich mit Ihnen,
 Bled zu machen. Wir haben genug von
 St. Moritz etc. Nur keine Hotel- und
 Fremdenorte (sonst fühlen wir uns allzu
 sehr daheim); in Wochen können
 wir wohl daneben übernachten
 vielleicht in einer Bergütte. Ich habe
 sogar die Idee, dass einige, die Berg-
 sichts sind (darunter ich selber) aus
 der Gegend von Trento direkt nach
 Wochen hinüberlaufen (wenigstens
 am Praglav vorbei, vielleicht über einen
 kleinen Gipfel) mit Abstieg gegen die
 Sieben-Seen, während die Postwagen mit
 den anderen über den Vrsič - Sattel
 "unten herum" über Bled nach Lodi-
 fährt. Doch soll diese ganz im wesen-
 schaftliche Wunsch nicht Ihr Programm
 stören, auch hat diese alpenistische
 Abordnung etwas Asoziales.

Ihre Ihren dringenden anderen Geanten-
 den Vorschlag würde ich annehmen, dass
 der Anfang und der Endpunkt das
 jugoslawischen Teils der Reise zeitlich
 und örtlich festsetzen: Radkersburg
 am 18. abends, Corblgan am 26. früh.

Es wichtig nach meinen Erfahrungen dass
 Museen und Kunstdenkmäler (besonders
 mit Fahrzeugen!) wohlbesucht werden
 und dass genug Platz bleibt für
 spontane Regenerungen, Abstecher
 und für Ausruhen, Glances etc.
 Ihr Programm ist ich wohlbesucht
 und wir werden bei der Realisierung
 erst sehen, wie weit hinter dem
 Namen steht, die aus vorläufig
 f. P. im Namen sind. Ich danke
 Ihnen herzlich für die ganze Mühe,
 welche Sie sich mit der Ausarbeitung
 und Vorbereitung gemacht haben.
 Fast habe ich ein schlechtes Gewissen
 wenn ich an die Aufgaben denke,
 die Ihnen aufgetragen werden.
 Das hätte auch finde ich einfach
 um möglich! vor allem neben Ihren
 anderen Arbeiten. Was werden Ihnen

* Gansschhäuser oder Kente am Weg, in der Wirtschaft...

** Die erwähnte Kleinfahrt mit den 3 Museen
 ändert ja nichts daran.

Entdeckung der Alpen, 1936) — toda sam Emil Staiger,
 profesorjev naslednik in Weissov prijatelj, priča, da mu je
 ostala nemška literarna znanost tuja. Že med študijem je
 preživel semester v Parizu in dva v Heidelbergu. Po
 diplomu pa je že našel stik z novo znanostjo, ki še ni imela
 v Švici svoje stolice. Poslali so ga za leto dni v Berlin, da
 se je seznanil z delom pri nemškem entološkem atlasu
 (pri A. Spamerju). Po vrnitvi je do 1945 poučeval na
 gimnaziji v Schiersu (Prättigau), od koder je od 1941
 hodil v Zürich predavat kot privatni docent švicarsko in
 evropsko etnologijo. Ko je bil 1946 imenovan za prvega
 profesorja tega predmeta na isti univerzi, se je preselil v
 bližnji Küssnacht.

Svoje znanstveno delo je pričel na pobudo heidelber-
 škega profesorja Künssberga z raziskavanjem pravne
 strani planšarstva, kar je razširil v monografijo Das
 Alpwesen Graubündens (1941). Že s tem edinstvenim
 delom — vzorom za obravnavo vseh področij tvorne
 kulture — je Weiss usmeril dotodanje bolj antikvarno in
 arhivsko, folkloristično švicarsko etnološko delo v so-
 doбно, celotno življenje zajemajoče raziskovanje. Svoje
 poglede na naloge etnološke znanosti pa je teoretično
 razvil v uvodu naslednjega dela: Volkskunde der Schweiz
 (1946), v katerem je splošno umljivo prikazal značaj
 ljudske bitnosti in živ pristop k njej. Vrsta Weissovih
 nadrobni razprav in člankov obravnava tvorna in druž-
 bena vprašanja iz sodobnega švicarskega življenja ter
 duhovito označuje značaj posameznih pokrajin.

Med temeljna dela današnje švicarske etnologije sodi
 tudi njihov atlas, ki sta ga pričela prirejati in izdajati Paul
 Geiger in Richard Weiss. Slednji mu je napisal v posebni
 knjigi tudi uvod, po sourednikovi smrti pa nadaljeval delo
 z novimi sodelavci ter ga privedel do sredine. Trezni načrt
 zanj omogoča, da bo delo dokončano.

Zadnje njegovo delo: Häuser und Landschaften der
 Schweiz je pravtako prineslo nove vidike v raziskovanje
 tega področja. V sorazmerno kratkem času je R. Weiss
 tako v Zürichu kot v Baslu, kjer je nekaj let predaval,
 vzgojil vrsto učencev, ki so z disertacijami in drugimi deli
 nadaljevali njegovo smer. Z vsem svojim organizacijskim
 in vzgojiteljskim delom je postavil Weiss trdne temelje
 novi švicarski etnologiji. Vpliv njegovega dela pa sega v
 vso sodobno evropsko etnološko znanost.

Na Slovenijo je vezala R. Weissa zadnja leta posebna
 ljubezen. Ves letni semester 1958 so v seminarju pri njem
 obravnavali Slovence, brali Valvasorja in se tako priprav-
 ljali na poletno ekskurzijo. V začetku julija so se
 pripeljali — povečini že doštudirani njegovi učenci in
 nekaj starejših študentov — s svojim avtobusom pri
 Radgoni čez Muro. Z geslom: čim manj muzejev in
 hotelov! smo potovali deset dni od Prekmurja do Trente —
 obisk planine Zapotok je bil doživetje — od koder so se
 nekateri odpeljali čez Vrsič v Bohinj, drugi pa smo šli k
 Sedmerim jezerom ter dalje v Staro Fužino. Vračali so se
 žez Ljubelj na Koroško.

Prihodnjo jesen je R. Weiss predaval na našem etno-
 loškem oddelku o švicarskih hišah, nato pa se s sinovoma
 pridružil naši ekskurziji v Bosno in Dalmacijo. Eden
 njenih uspehov je bil, da se je njegov drugi sin odločil za
 študij slavistike in preživel leto dni v Jugoslaviji. Profesor-
 jeva pisma v zvezi z obema obiskoma pri nas in že prej
 bodo ostala živ dokaz človeške neposrednosti in topline
 ter strokovne zavzetosti. Nesrečno naključje je ugrabilo
 nam in drugim dragocenega prijatelja, znanosti pa še
 mnogo dognanj.

MLADI ISTRAŽIVAČI

U Valjevu 19. decembra 1976 godine, održana je Prva konferencija mladih istraživača SR Srbije. No, sve je počelo mnogo ranije. Ponovo je to bilo u Valjevu, samo ovog puta februara 1969 godine, kada je osnovan Klub mladih istraživača. Ovaj Klub je u svojim redovima okupio mlade ljude, željne rada i traganja za novim i nepoznatim. Već jednom od svojih prvih acija (dvadeset dana provedenih na Durmitoru), privukli su pažnju javnosti i predstavili se kao grupa ozbiljnih mladih entuzijasta, velikog stvaralačkog potencijala.

Kako se klub razvijao, tako je u svojim redovima počeo da okuplja veći broj omladinaca, čije su različite istraživačke želje i sklonosti, nametnule same po sebi, i stvaranje grupa za istraživanje u različitim naučnim disciplinama.

U periodu od 1969 godine pa do decembra 1976 godine, osnovani su mnogi klubovi mladih istraživača, prvenstveno u SR Srbiji (Mionica, Ljubovija idr.), ali i u drugim republikama; SR Bosna i Hercegovina (Ploče) i SR Slovenija (Koper).

Ovi klubovi izvodili su svoje akcije odnosno vršili svoja istraživanja najčešće na lokalnom području, što je sa obzirom na uslove (materijalne, stručne i dr.) bilo i jedino moguće.

Jednu od prvih širih akcija, koja je uključivala i učešće predstavnika drugih klubova mladih istraživača, organizovali su mladi istraživači (etnološka grupa) iz Mionice kod Valjeva. Akcija pod nazivom „Juli 76“ odvijala se u selu Breždu u blizini Mionice. Da bi ova dvadesetodnevna akcija uspjela, organizatori Omladinske istraživačke akcije „Juli 76“, potpisali su samoupravne sporazume sa više radnih ustanova među kojima i sa Etnografskim institutom SANU. Na taj način akciji je obezbeđena materijalna, naučna i stručna pomoć. Ovakav vid saradnje pokazao se višestruko korisnim, a neki od rezultata sa ove akcije objavljeni su u Glasniku Etnografskog instituta br. 26. Međutim, tek ove godine od 1.—20. avgusta, u istočnoj Srbiji, a u organizaciji Republičke konferencije mladih istraživača Srbije, održana je jedna kompleksna Omladinska istraživačka akcija, pod zajedničkim nazivom „Timok 77“. Na akciji je učestvovalo preko 600 omladinaca — mladih istraživača, iz svih krajeva naše zemlje. Oni su, prema svojim sklonostima i ranijim opredeljenjima bili razvrstani na dvanaest programskih akcija: istorijsku, sociološku, speleološku, geološku, biološku, ishranu u prirodi, turističku, astronomsku, ekološku, arheološku, etnološku i akciju podmladka Mladih istraživača. Na ovaj način bile su zastupljene sve sekcije Mladih istraživača Srbije, a što je omogućilo i jedno više disciplinarno proučavanje ove oblasti u Srbiji.

Etnološka akcija održavala se na terenu Dabašnica. Na samoj akciji učestvovalo je ukupno 34 omladinca i omladinki i pet stručnih saradnika (četiri stručna saradnika bili su diplomirani etnolozi a jedan profesor sa Veterinarskog fakulteta u Beogradu).

Svi učesnici, shodno ranijim dogovorima, bili su podeljeni u ukupno devet grupa, koje su istraživale isto toliko tema (stočarska privreda, običaji i verovanja, društveni običaji, odeva i obuća, arhitektura, domaći život, ishrana, narodno stvaralaštvo i narodna medicina i narodna etnoveterina). Grupe su brojale od 2 do 4 člana, što se na ranijim akcijama etnološkog tipa pokazalo kao najcelishodnije. Veće grupe od ovih, zbog specifičnosti etnoloških istraživanja (ulaženje u kuće, razgovori sa članovima domaćinstva) pokazale su se kao nepodesne.

Što se tiče rezultata akcija je u potpunosti ispunila očekivanja. Prikupljeno je mnoštvo podataka koji se otkucani na 185 strana, nalaze u dokumentaciji Etnografskog instituta SANU (pored ostalih). Ovi podaci će uz stručnu recenziju stručnjaka etnologa, a uz pomoć nekih od zainteresovanih etnoloških institucija, biti i objavljeni i to do 1. jula 1978 godine. Na taj način rezultati sa ove akcije biće dostupni i široj javnosti.

Zato, kada se sumiraju svi rezultati, treba reći, da su Mladi istraživači Srbije i kao učesnici na akciji „Timok 77“ i kao organizacija u celini, u potpunosti opravdali svoje postojanje. Iz tih razloga može se samo poželeti, da se i u drugim republikama SFRJ osnivaju slične organizacije mladih istraživača.

Dragomir Antić, Beograd

POLEMIKA

KJE SO TISTE STEZICE

Nekaj pripomb k prispevku Nika Kureta „Na lastni zemlji tujka“, Glasnik SED 17/1977, št. 2

Že takoj spočetka je treba poudariti, da pričujoče pisanje nikakor ne želi biti polemično v tistem smislu besede, ki ga Slovenci ponavadi najbolj cenimo, čeprav je po drugi strani res, da se zaradi skrajno osebn narave članka, na katerega se nanaša, ne bo moč docela izogniti takemu vtisu. Toda slednje že spada v območje tistega, kar v vsakdanjem jeziku označujemo kot nujno zlo. Prav tako je nujno poudariti, da na tem mestu in v tem obsegu pač ni mogoče dovolj osvetliti sedanjega položaja tako imenovane ljudske pesmi na Slovenskem (to je namreč tema Kuretovega sestavka), še več, pravzaprav ni mogoče formulirati niti tozadavnega vprašanja, vsaj ne takega, ki bi bilo dovolj kompleksno in bi torej zajelo celotno problematiko zvrsti. Kaj je potemtakem sploh še lahko cilj pričujočih pripomb? Nič več in nič manj kot zgolj sprostitve nekaterih možnosti za premislek o prihodnjem položaju oziroma usodi „ljudske pesmi“ pri nas. Za to je sicer na voljo več metod in postopkov, vendar se zdi, da je kritična konfrontacija s Kuretovim člankom v tem trenutku kar primeren način za opredelitev nekaterih bistvenih pojmov. Nič ni namreč ustrežnejšega za neko teoretsko pojasnjevanje kot besedilo, v katerem mrgoli nejasnosti. In še to: Če bi kdo slučajno menil, da Kuretov prispevek v Glasniku zaradi avtorjevih poudarjenih osebnih naziranj in skrajno samovoljnih trditev ne more biti predmet resnejšega kritičnega pretresa, mu je treba takoj odgovoriti, da je vsak prispevek, objavljen v kakem strokovnem glasilu pač tudi ustrezno obvezujoč, še zlasti tedaj, ko kaj obsoja, negira ali obtožuje in naposled celo poziva na akcijo — v takih primerih je treba zmeraj ugotoviti, s kakšnih pozicij avtor to počne, pa čeprav je početje samo videti še tako neboljano in nedolžno.

Kaj torej pravi avtor sestavka „Na lastni zemlji tujka“ o položaju slovenske ljudske pesmi? Najbolje je kar citirati: „Naše lepe stare pesmi! Etnomuzikologi pač še vedno zapisujejo pesmi po našem podeželju, čuda je še ohranjenega med starimi ljudmi, arhivi so polni, že pred nekaj leti so hranili nad 30.000 zapisov. Toda to je mrtvo blago. Ni bilo tako napak, ki nekdaj dejal: Deset pesmi, ki jih ljudje pojo, več velja kakor sto pesmi v arhivu.“ Vzrok za tako stanje vidi avtor v dejstvu, da današnja mladina ljudske pesmi ne pozna „in zato tudi ne poje“. Krivcev za tak položaj pa je več: „radio in televizija, ki predvajata pretežno popevke, rock in pop, za ljudsko pesem pa ne kažeta nobenega posluha; „pedagoški krogi“, ki ljudski pesmi ne posvečajo nobene skrbi; „naša mladinska organizacija“, ki se očitno nič ne briga za ljudsko pesem; „naša kulturna politika“, ki je v tem pogledu očitno neustrezna. Od vsega naštetega se avtor še posebno in na več mestih spotakne ob različne oblike tako imenovane zabavne glasbe, ki da jo mladina lahko sliši povsod in ob vsakem času, to pa ji kvari okus in obenem zastira pot do ljudske pesmi. Značilen je konec članka, ki se glasi: „Kako naj se mladi ljudje skozi to razglašeno in kričavo goščavo prebijajo do plemenitega petja, do neminljive lepote naše ljudske pesmi? Tu je treba nekaj ukreniti, kazalec je že mimo dvanajste ure!“ Ne le, da se je avtor postavil v estetsko arbitraren položaj, marveč v imenu tega — samovoljno izbranega — položaja poziva tudi na akcijo. Proti komu in proti čemu? Za koga in za kaj? Zdi se, da ni težko odgovoriti, saj to izhaja iz članka: proti popevkarstvu, rocku, popu, proti ljudem, ki to glasbo producirajo in distribuirajo; za ljudsko pesem in ljubitelje ljudske pesmi. Toda tak odgovor je preveč preprost, preveč hinavsko pri roki je, da bi mu bilo moč zaupati. Dejansko se zdi, da gre zgolj za navidezen odgovor, za odgovor torej, ki vzbuja dvome. In prav naravo teh dvomov je nujno nekoliko osvetliti, pri čemer more služiti nejasnost pojma „ljudska pesem“ za primerno izhodišče.

Popolnoma neumestno bi seveda bilo, če bi se na tem mestu spustili v brezupno avanturo iskanja splošnoveljavne definicije ljudske pesmi, ko pa je iz Kuretovega sestavka vendar dovolj razvidno, za katero ljudsko pesem mu gre (če komu še ni jasno, naj prebere vsaj del tistih 30.000 in več zapisov). Razen tega tudi ne gre za definicijo, marveč za vprašanje aktualnosti, „živosti“ ljudske pesmi. Naj torej na kratko zapišemo, da določeni vrsti pesmi pripada prilastek „ljudska“ le tedaj, če je po svojem izvoru,

po načinu širjenja in reprodukcije, po tipu predelav in variant bistveno vezana na „ljudstvo“, če torej živi med „ljudstvom“. Ko „ljudstvo“ preneha obstajati, preneha „živeti“ tudi „ljudska pesem“ in postane zgolj dokaz določene „duhovne kulture“, postane „mrtvo blago“. Ali drugače povedano: samo ob eksisten- ci tako imenovanega ljudstva lahko ljudska pesem opravlja svojo funkcijo, ko pa ljudstvo preneha eksistirati, postane ljudska pesem „nefunkcionalna“ oziroma neaktualna. Tu pa smo prav- zaprav v jedru problema, zakaj „ljudstvo“ je sicer termin, ki ga često rabimo — tudi na ravni vsakdanje komunikacije, a mu vendarle manjka potrebna pojmovna opredelitev. Težava bi bila seveda mnogo manjša, če bi se bilo moč opreti npr. na sociološki pomen termina in nanj vezati pojem „ljudske pesmi“, toda v tem primeru bi se obdobje njene „žive eksistence“ končalo že z nastankom naroda, hkrati pa bi bila opredelitev preširoka. S tem pa bi docela zgrešili tisto pojmovno jedro termina „ljudstvo“, za katerega je mogoče domnevati, da v našem primeru gre. Ob pomanjkanju ustrežnejše rešitve se bo zatoj treba pogojno zateči k mnogo bolj ohlapnemu, a zato v slovenski zavesti tradicionalno trdno zasidranemu pojmu „ljudstva“, ki ga najpo- gosteje rabimo v delitvi na GOSPODO in LJUDSTVO. Čeprav sta oba dela te pojmovne dvojice navadno opredeljena zgolj v negativnem smislu (ljudstvo je tista populacijska skupina, ki nima nič skupnega z gospodo in narobe), pa jima je vendarle mogoče in potrebno poiskati trdnjše predznake. Delitev na „gospodo“ in „ljudstvo“ ima seveda čisto določeno družbenozgodovinsko ozadje in se časovno v glavnem veže na obdobje predindustrijske družbe (pri Slovencih izjemoma še pozneje). V zvezi s tem bi lahko rekli, da termin „gospoda“ označuje vladajoči razred v kar se da širokem pomenu besede, termin „ljudstvo“ pa v glavnem izkoriščani razred (z določenimi odstopanji, ki pa tukaj niso bistvena). Naпослед je treba reči, da termin „ljudstvo“ meri predvsem na kmečkoga človeka, kvečjemu še na vaškega „rokod- delca“, domala nikoli pa na prebivalca mest. Čeprav velja vse zapisano zgolj pogojno in je le plod težnje, da bi poiskali „ljudski pesmi“ ustreznega „kreatorja“ in „konzumenta“, pri tem pa oba termina (ljudska pesem in ljudstvo) ostajata enako dvomljiva že sama na sebi, se zdi, da je za naš namen tudi to dovolj. Zastavlja se namreč vprašanje, ali je mogoče v današnjem času sploh še govoriti o „ljudstvu“ v opisanem (ali pa vsaj približno podobnem) pomenu, se pravi, ali še obstaja kulturni prostor, v katerem „ljudska pesem“ lahko dejansko živi. Razumljivo je, da bo odgovor negativen, čeravno ne v absolutnem smislu, zakaj določeni elementi takega prostora še obstajajo — živ dokaz na to je npr. avtor članka „Na lastni zemlji tukja“ sam — vendar pa resničnega življenjskega prostora ljudske pesmi ni več. V spre- menjenih socialnozgodovinskih razmerah sta namreč ukinjena tako „gospoda“ kot „ljudstvo“ s slednjim pa je ukinjen tudi prostor, v katerem bi se ljudska pesem lahko aktualizirala. Zato se ni treba čuditi, če ljudska pesem pomeni le še „mrtvo blago“. Gre potemtakem za čisto preprosto zgodovinsko dejstvo, za rezultat radikalne spremembe družbenopolitičnega položaja na Slo- venskem in ne za plod kake malomarnosti naše kulturne politike. Prav takšno dejstvo, nad katerim nima smisla jokati, ker to pač nič ne pomaga, je pojav tako imenovane zabavne in tudi „narodno-zabavne“ glasbe, ki je tako rekoč nadomestila „ljudsko pesem“.

Skušajmo vse skupaj pojasniti še na drug, nemara razumljivejši način. V predindustrijskem obdobju je — izvzemši kmetijsko proizvodnjo, ki pa se tako ali tako ohrani tudi pozneje — osnovni način produkcije obrt, pri čemer mislimo seveda na domačo ali „ljudsko obrt“. Izdelki domače obrti imajo v tem obdobju docela funkcionalen značaj (ljudje jih ne le uporabljajo, marveč jih celo nujno potrebujejo). Podobno je z ljudsko pesmijo. Tudi to ljudje potrebujejo, saj jih spremlja „od zibel do groba“, saj se prav po njej in skozi njo identificirajo kot „ljudstvo“, torej kot nekaj različnega od „gospode“, ki goji čisto drugačno glasbo. Skozi ljudsko pesem torej govori ljudstvo samemu sebi o sebi, skozi svojo pesem dojema samega sebe kot ljudstvo — in to je njena osnovna funkcija. „Ljudska glasba“ zategadelj nima univerzalnega značaja (ne v teritorialnem ne v vsebinskem smislu), marveč je kar se da specifična. Lahko bi rekli, da ima analogno strukturo kot sočasni produkcijski način.

Popolnoma drugačne so razmere v obdobju visoko razvite industrije. Izdelke obrti so zamenjale velike serije industrijskih izdelkov; produkti obrti imajo zato le še pomen dokazov določene „materialne kulture“, v izmisljenem meščanskem svetu pa včasih tudi okrasni pomen. Vzporedno temu je stara ljudska pesem le še dokaz določene „duhovne kulture“ oziroma del nacionalne kulturne dediščine, sicer pa ni več „v rabi“, nima več svoje nekdanje funkcije. Zamenjalo jo je popevkarstvo oziroma

„zabavna glasba“, skratka glasbena zvrst, ki po svoji strukturi ustreza industrijski družbi, ker je nespecifična, univerzalna kot je univerzalna industrija sama. Ni treba posebej poudarjati, da je prav industrija (z uvedbo gramofona, radia, televizije, magne- tofona, mikrofona, zvočnika, itd.) sploh omogočila nastanek te glasbe in da določen del industrije od nje tudi živi. Vendar so se sčasoma pojavile tudi „alternativne glasbene zvrsti“, porojene iz revolta mladih, nezadovoljnih z uniformiranostjo popevkarske glasbe in z uniformiranostjo njenih besedil. Na prvem mestu je treba omeniti rock glasbo, ki je vzpodbudila tudi nastanek tako imenovane „rock subkulture“ (pojava, o katerem je napisanih že nešteto knjig), potem je tu „country“ glasba, pa „folk“ glasba, „soul“, „rhyth and blues“ itd. — same glasbene zvrsti, ki tako ali drugače izvirajo iz tradicionalne „ljudske glasbe“. Izvorna angle- ška oziroma ameriška imena teh vokalnoglasbenih zvrsti seveda nikakor ne smejo navajati na misel, da se mladi v različnih deželah (tudi pri nas) niso zatekli k lastni tovrstni kulturni tradiciji. Res je, da se je industrija polastila dobršnega dela te glasbene produkcije, toda polastila se je tudi klasične glasbe, pa zato le-ta ni postala nič bolj uniformirana.

Če se sedaj povrnemo k pisanju Nika Kureta, se nam bodo njegove trditve in obtožbe seveda nujno pokazale v drugačni luči. Kako je torej treba v tej novi luči razumeti presunljivo tožbo nad današnjo mladino, ki ne pozna in zato ne prepeva ljudskih pesmi, nad ZSMS, ki mladini noče pomagati na pravo pot, nad šolskim sistemom, ki prav tako ničesar ne stori za ustrežno glasbeno vzgojo mladih, nad našo neprimerno kulturno politiko in slednjih nad RTV, ki mladino še dodatno zastruplja. Kaj konec koncev pomeni tisti poziv na akcijo? Mar ni iz vsega tega pisanja moč razbrati otožnega spoznanja, da je s smrtjo „ljudske pesmi“ in „ljudstva“ („folka“) nasploh zmeraj bliže „grobu“ tudi neka romantična stroka, ki se imenuje folkloristika (prim. razpravo Slavka Kremenška „O etnologiji in folkloristiki“, Naši razgledi, 21. 10. 1977, leto XXVI, št. 20). Z eno razliko seveda: „ljudstvo“, „ljudska pesem“ in „ljudska kultura“ so mrtvi samo pogojno, samo toliko in v tistem smislu kot jih razume folkloristika, le-ta pa umira definitivno, ker izgublja svoj predmet. In prav nič bi ji ne pomagalo, četudi bi se vsa slovenska mladina spet začela ukvarjati z „ljudsko glasbo“, saj bi to v novih pogojih pač moralo početi na nov način, tega pa folkloristika ni več zmožna razumeti. Dokaz na zadnjio trditev je npr. plošča mladega slovenskega glasbenika Aleksandra Mežka „Kje so tiste stezice“ in še nekaj podobnih stvaritev naše mlade generacije. Obenem je to svojevrstni odgovor na vprašanje Nika Kureta: „Kako naj se mladi ljudje skozi to razglašeno in kričavo goščavo prebijajo do plemenitega petja, do neminljive lepote naše ljudske pesmi?“ Dodati pa je seveda treba, da so pojmi „plemenitost“, „neminljivost“ in „lepota“ dandanes enako sporni kot pojmi „ljudstvo“, „ljudska pesem“ ali „ljudska kultura“.

Bojan Kavčič

INTERVJU

„V ŽIVO“ IZ NOVEGA PAZARJA

Med etnologi, ki so se udeležili 15. posvetovanja EDJ v Novem Pazarju smo izvedli ANKETO. Postavili smo jim dvojno vprašanje, ki so se nam zdelo „v času in prostoru“ aktualna:

— Kje je DANES YU-etnologija? in

— Kaj menite o razmerju ETNOLOGIJA : FOLKLO- RISTIKA?

Anketo smo izvedli v dveh okoljih: v arabeskasto šezerezad- nem hotelu Vrbak (kjer smo v dneh posvetovanja stanovali) in v marmornato hladni Sindikalni dvorani ob levem bregu reke Raške, ki so jo prav v času posvetovanja regulirali. Vsi anketirani so privolili da se ob njihovih izjavah objavijo tudi imena, z eno samo izjemo, ki je po končanem poročilu Komisije za Etnološki atlas Jugoslavije izjavila: „Tako se mi zdi vse skupaj kot v tisti pesmi: Živel je mož, imel je psa...!“

„Najbolj nemogoči so tisti etnologi, ki menijo, da so najbolj pametni“ je načel pogovor DUŠAN BANDIĆ in nadaljeval: „Etnologija je danes v fazi bede in groze, v fazi prvih poskusov, da se preмага deskripcija. V tem pogledu smo Jugoslavlani vsaj 20–30 let za svetovno etnologijo. In, da bo jasno: iz teh ugotovitev ne izvzemam niti samega sebe!“

Če je bil Bandić zelo samokritičen v svojih izjavah pa tega ne

bi mogli trditi za napade TVRKA ČUBELIČA, ki je v (za statistiko sprejemljivi) avditorij klical na pomoč celo VOLTAIRA („Statistika je največja laž; to je bilo rečeno že v času Voltaira!“) vendar te pripombe menda ni nihče jemal resno.

Več pripomb je bilo izrečenih na drugih mestih — tudi v zvezi z delom urednika Biltena. Vendar je DUŠAN DRLJAČA kljub temu mirno razvijal svoje misli. Poudaril je, da je po reorganizaciji Zveze prehodno obdobje sedaj že mimo. V tem obdobju naj bi iskali samega sebe in se tudi našli (!). „Jugoslovanska etnologija bo v okviru Zveze realizirala vse zastavljene akcije. Želimo si določeno število jugoslovanskih, skupnih akcij, ki nas bodo združevale. Ne želimo si pa take Zveze, ki bi bila le seštevek bolj ali manj aktivnih (tudi neaktivnih, op.p.) društev in posameznikov. Perspektiva naše Zveze je nadalje v sodelovanju z Zvezo društev folkloristov Jugoslavije (v nadaljnjem besedilu ZDFJ). Če pogledamo samo publikacije, ki jih ima ZDFJ, vidimo, da je etnološka dejavnost zelo velika!“

Tudi nova predsednica Zveze GALABA PALIKRUŠEVA se je zavzela za „zbliževanje in približevanje“. „Ko sem bila predsednica ZDFJ sem večkrat poskusila, da bi se nekaj premaknilo, da bi se dogovorili. Mislim pa, da je prav sedaj ozračje, da se spremeni. Nisem seveda za fizično, bukvalno integracijo — začetno določena vprašanja skupno reševati!“

„Sicer sva pa midva z Matičkom (=dr. Milko Matičetov) vedno govorila isto: „Naša država je pa res bogata, da lahko finasira kar po dva sorodna kongresa.“ „Folkloristika se je sedaj že precej razvijala, lahko obstaja tudi samostojno. Izšla pa je iz etnologije. Tudi iz medicine so izšle določene specializirane veje in so sedaj samostojne. Seveda pa bo prispevek k znanosti veliko večji, če bomo delali skupno,“ je dejala MILICA MATIČ.

Nekateri anketiranci so se zadržali predvsem pri odgovoru na naše prvo vprašanje. VESNA ČULINOVIČ—KONSTANTINOVIČ meni, da je YU-etnologija še vedno v kriznem položaju. Vendar pristavlja: „Krizno seveda ne pojmem v smislu upadanja, temveč vztrajnega iskanja. Toda zakaj nas ne vprašate, če smo za združitev s folkloristi? Smo, vsekakor! In strinjam se za vašim predlogom, da to ne bi bila združitev ampak povsem NOVO društvo. V Sloveniji ste naredili do sedaj največ v tej smeri. Jasno pa je, da je sito vedno potrebno in nekateri bodo, normalno, odpadli!“

Vprašanje o mestu naše etnologije sta dokaj posplošili naslednji sogovornici. „Naša etnologija je na razpotju med kulturnozgodovinskimi, deskriptivnimi pristopi in upoštevanjem novih tendenc. Prav gotovo mlajše generacije vnašajo nekaj novega. Novi metodični in metodološki pristopi seveda ne bi smeli izključevati uporabe starih metod — to pa je odvisno predvsem od ciljev in sredstev. Današnje, moderne, mlade generacije imajo veliko širšo kulturo poznavanja teorije, pa tudi izmenjava informacij je danes veliko hitrejša.“ (DJURDJICA PETROVIČ). Potem, ko je popila kavo, smo tudi edini predstavnici zagrebške etnološke katedre na posvetovanju v Novem Pazarju SAŠI MURAJ zastavili isto vprašanje. „Menim, da sta danes v naši etnologiji očitna dva principa: tradicionalistični in modernejši. Slednji vključuje določena interdisciplinarna spoznanja in neke sledi modernim tokovom zahodnoevropske etnologije in ameriške kulturne antropologije.“

JOVAN TRIFUNOVSKI, makedonski antropogeograf, je na naše anketiranje „uradno“ izjavil: „Za razliko od nekaterih drugih naših znanstvenih društev kaže EDJ v vsem pojavnem obdobju organizirano aktivnost na celotnem jugoslovanskem ozemlju in v sodelovanju velikega števila etnologov ter predstavnikov drugih, sorodnih znanosti. Ta aktivnost se najlepše vidi predvsem na posvetovanjih, vsaki dve leti. Znanstvena vprašanja, ki se odpirajo na teh posvetovanjih, so velikega pomena za razvoj etnologije, za poznavanje naše domovine, kulture in življenja naših narodov. Želeti je, da bi bilo v prihodnje več jugoslovanskih etnologov aktivno prisotnih na posvetovanjih; ne samo starih, tudi mladih.“

Tudi odgovor BREDE VLAHOVIČ je bil kratek in vizionarski: „Čeprav je še en dan do konca posvetovanja, mislim, da bo zgodovina pokazala, kaj je novega prineslo tudi to posvetovanje v jugoslovanski etnologiji!“

In čeprav smo ga omenili že na začetku, smo sklenili našo anketo zaključiti s TVRTRKOM ČUBELIČEM, ki ga med samim posvetovanjem nismo želeli motiti v usnjenem separeju sindikalne dvorane v Novem Pazarju. Zato smo mu vprašanje zastavili med kosilom na Sjeničko Pešterski planoti (čeprav je bila ta naša poteza nekoliko neolikana...). Očitno navdušen nad kulinaričnim „stvaralaštvom“, ki so nam ga pripravili gostitelji je dejal: „Slovenska, hrvaška in srbska etnologija so v resnični problemski, metodični krizi. To pa zato, ker niso dovolj zasledovali moderno

literaturo, posebno moderna mieselna, filozofska dela. Zato zamujajo in ne vedo s čim bi se ukvarjale. Največja škoda je v njihovi disciplinarni zaprtosti. Potrebna bi bila multi in interdisciplinarna spoznanja. Poglejte, konkretno: slovenska in hrvaška etnologija je izsmejala narodno književnost in vaš Grafenauer je najbolj nesrečna osebnost v raziskavanju narodne književnosti.“ Pogovor postaja vedno bolj zanimiv, medtem nam gostitelji nosijo juho. Čubeliča povprašamo, kdaj smo izsmejali narodno književnost. „Ne samo izsmejali, nikdar je niste respektirali, priznali. To je pravzaprav že kar krizna situacija. Najbolj nesmiselno se to vidi pri terminu tradicionalna kultura. Mi smo npr. vodili krvavi boj, da bi osamosvojili narodno književnost. Vi pa ste od Ivana Grafenauerja napravili genija zemeljske krogle. Poglejte, kaj je npr. on napredil z Lepo Vido. Lepa Vida je zame „ena gromada“, kot Triglav, toda brez Tunisa in Asirije. Sicer pa, prosim vas, vzemite mojo knjigo in prečitajte kritiko Lepe Vide! No, sedaj pa jemo juho!“

Janez Bogataj

ŠTUDENTSKA RUBRIKA

O KONGRESU V PIRANU

V Piranu se je od 2. do 7. oktobra odvijal 24. kongres Zveze društev folkloristov Jugoslavije, na katerem so prisostvovali tudi člani SED, ki so istočasno tudi člani Zveze folkloristov. Udeleženci smo poslušali referate 4 dni. Kongres se je začel z referati na temo „Osebnost tovariša Tita v ljudski ustvarjalnosti“. Verjetno je tradicija preučevanja in prvenstvenega zanimanja za ljudsko slovstvo pogojevala, da smo slišali v večini le o liku tov. Tita v ljudski pesmi (in plesu, v kolikor se ta veže s pesmijo). Pogrešali smo referate tudi iz drugih zvrsti ljudske ustvarjalnosti.

Odsev socialnih razmer v ljudski ustvarjalnosti naj bi poskušali obravnavati referati osrednje teme. Zvrstilo se je 28 referatov, pri katerih pa je bilo moč ugotoviti, da vsaj polovici avtorjev ni bil jasen pojem socialne kulture oz. pomen predložene teme in so v večini razpravljali mimo zadane teme, čeprav so bili naslovi sestavkov obetavni.

5. oktobra, so se predstavili referentje iz sosednje Italije, natančneje z univerze v Trstu. Njihov nastop je izzvenel drzno in odkrito — nepoznavalcem italijanskega jezika je bil predložen rezime v slovenščini. Udeleženci kongresa so jih navdušeno sprejeli.

Prof. Gri (oddelek za etnologijo na univerzi v Trsu) je predstavil sestavek z naslovom „Ljudski običaji in šola, informacija, akulturacija, propaganda“. Asistent filološkega oddelka iste univerze, Pellegrini, je referiral o odsevu družbenih razmer v fašistični jezikovni politiki (kmečki svet in zatiranje dialektalnih različic). Drugi asistent filološkega oddelka — Lughy, pa je govoril o posegu v toponomastiko kot obliki homologije, čigar pričevanja je dopolnila gostja iz Bratislave M. Kosová s primeri podobnih posegov v svoji domovini. Gostja je sicer pripravila referat z naslovom „Sociálno ako systémová kategoria ludovej slovesnosti“.

Sodelavci ISN SAZU-ja so udeležencem poskušali približati ljudsko ustvarjalnost na Krasu, o Krasu samem pa je spregovoril N. Križnar.

Morda nam je vsebina drugih referatov že bolj ali manj

obravnava melografskih nalog so se pojavila na zasedanju kot žgoč problem (razumevanja ali nerazumevanja, znanja ali neznanja?), ki v tehnično razvitejših zahodnih deželah postaja vse bolj utečena praksa. Če samo pomislimo, kolikšen del zamudnega melografskega dela bi opravila elektronska priprava za merjenje tonov, intervalov, mikrointervalov ter melodij in koliko časa bi prihranili raziskovalcem glasbe, ki bi lahko ves ta čas posvetili pomembnejšim problemom, ki še vedno stoje ob strani in bi osmislili delo ter trud ter pokazali mesto glasbe (kakršnekoli) v družbi, njeno vlogo in položaj.

Sprejeti ali ovreči uporabo Danieloujevih elektronskih aparatov za merjenje (mikro) intervalov tudi v dvoglasju in večglasju (prvič!) ne bi smelo biti vprašanje! Osemletno vztrajno delo L. Milkovića, sodelavca RTV Beograd, na področju Banje, je bilo le s temi aparati (čeprav je cilj njegovih raziskav morda bolj vprašljiv: čemu iskati tipizacijo melodij za neke teoretične okvirje ali „lestvice“ v smislu indijskih rag in arabskih maqamov?).

Vendar pa, dokler bodo med nami „bogovi znanosti“, ki se trdovratno upirajo dobrnam našega časa in vztrajajo pri mnenju, da aparati ne smejo in ne morejo ovreči že izgrajenih sistemov ali t.i. „šol“, ne moremo pričakovati večjega oz. hitrejšega napredovanja, še manj pa združitve etnologov in folkloristov za skupno delo, čeprav se kaže vse večja potreba po enotnejših, kolektivnejših raziskavah, ki bi dale uspešnejše rezultate kot siceršnje drobnjačenje problematike.

Mira Omerzel, 4. letnik

znana in ni dosegla naših pričakovanj. Zato so prvi dnevi kongresa izveneli manj zanimivo kot bi sicer lahko. Opazen je bil popolnoma drugačen pristop slovenskih referentov k zadani temi. Prvi dan je bil prebren referat M. Stanonikove o liku tov. Tita v slovenskem NOB pesništvu in je deloval kot osvežitev po desetih več ali manj enakih sestavkih na isto temo.

Drugi dan se je predstavila dr. Z. Kumer z referatom, ki je nosil naslov „Socialno kritično v slovenski ljudski pesmi“ ter M. Terseglav, ki je referiral o odsevu socialnega porekla zapisovalcev v njihovem delu in nam nakazal nov pogled pri raziskovanju ljudske pesmi, ki ga velja upoštevati tudi v prihodnje.

Našteto ni le hvala! Viden je primernejši pristop Slovencev do tem socialne kulture, čemur so prav gotovo vzrok vse pogostejše raziskave socialne kulture pri nas. Etnologi in folkloristi so se na Slovenskem uspeli združiti v eno društvo in pričakovati je prve sadove skupnega dela.

Slovenski etnologi smo morda preveč optimistično pričakovali, da bo predloženi predlog za združitve etnologov in folkloristov na celotnem jugoslovanskem prostoru sprejet brez večjih težav in omahovanj, kar pa se je nepričakovano spremenilo v bučno razpravljanje, ki je doseglo vrhunec z referati dr. S. Kremenška (Razmerje med folkloristiko in etnologijo), Z. Zečevića (Etnologija i folkloristika — pojam i medjuodnosi) ter dr. V. Voduška (Naloge sodobne folkloristike). Slednja dva sta se izrekla za ločevanje vede. Kljub temu da imamo Slovenci eno društvo, ki včlanja etnologue in folkloriste, smo se po burni debati lahko zavedli, da stališča le niso enotna in da velja morda le navidezno enotnost potrditi ali razbiti (?).

Morda je predlog o združitvi vse preveč presenetil udeležence kongresa, ki so bili v večini postavljeni pred dejstvo opredeliti se za eno ali drugo, čeprav o tem poprej nismo razmišljali ali se posvetovali v društvih. To sklepam na osnovi pogovorov z udeleženci kongresa. Kako naj bi se opredelili poslušalci, delegati, ... če je bilo po prebranih referatih razmerje 1:2 in če jim predsedujoči vsili negativen odnos do nakazane problematike, še predno so slišali referate in argumente za in proti.

Skrbnim organizatorjem kongresa, ki so kljub finančnim težavam pripravili zasedanje, je bil gotovo neljub poseg nekaterih „avtoritativnih oseb“, ki so si dovolili po svoje krojiti potek zasedanja. Do nesmisla so prav take osebnosti, ki jih na zasedanju ni primanjkovalo, privedle sicer popolnoma nepomembna vprašanja o mestu in obsegu debate, zlasti zadnji dan, ko je predsedujoči odmerjal čas z uro v roki in štel minute! Podobni nesmisli so nastajali ob vprašanju brati ali ne brati referate odsotnih, čeprav bi utegnili biti zajeta problematika za vse dovolj zanimiva.

Mislím, da si noben član organizacije ne želi več podobnih posegov, ki kvarijo ozračje in raven lahko še tako skrbno pripravljene zasedanja.

Moralno ali nemoralno, odgovorno ali neodgovorno, samosvoje ali kolektivno, ... ter podobna vprašanja so privedla na sestanku etnomuzikološke sekcije (6. oktobra) do reševanja osebnih sporov, kar je bilo vidno že pri prejšnjem branju referatov. Bilo bi prav, da bi jih rešili za domačimi kulisami, kajti tudi jugoslovanska kongresna porota jih ni mogla razvozljati.

Človeško uho in njegova relativnost ter uporaba oscilografov, elektronskih priprav za tonsko merjenje, ki bodo v prihodnje verjetno privedli do kompiuterskega

NA LASTNI ZEMLJI TUJCI?

Septembrska številka Glasnika (leto 17/1977, številka 2) je prinesla sestavek Nika Kureta z naslovom „Na lastni zemlji tujka“. Sprašujem se, kako je mogoče tako mačehovsko gledati na sodobni glasbeni svet „vsiljivega rock — in pop-ovstva“ išoč „žlahnte viže naših ljudskih pesnikov“, ozirajoč se na „del naše kulturne dediščine, ki nam je bila zmeraj v ponos in veselje in nam danes nepoznana tone v pozabo“, kot pravi avtor.

Ne oporekam, da je moč slišati iz naših sprejemnikov in koncertnih odrov tudi „razglašeno in kričavo goščavo“ in da se „ljudska pesem še oglašja s koncertnih odrov, slišimo jo celo v radiu in televiziji, spravili smo jo nekaj celo na plošče“. Kdo pa so ti, ki se oglašajo s koncertnih odrov in kdo so tisti, ki so posneli plošče? Mar nima tu velik delež prav mladina? Pa to menda ni pravo jedro nesoglasja. Pri vsem tem se bralec neizogibno vpraša, katero pesem oz. glasbo avtor šteje med ljudsko? Ali je pesem, ki se oglašja s koncertnih odrov, gramofonskih plošč in magnetofonskih posnetkih res ljudska? Tudi „vsiljivi pop in rock“ sta glasba ljudi (pa ne samo mladih), sta del današnjega življenja in dobe. Zato bi bilo vredno, da ju ne zaničujemo in štejemo med najslabše vrste „kričave goščave“. Če jo že ne raziskujemo (kar bi bila gotovo naloga etnologa!), jo vsaj sprejmimo!

Avtor sam pravi, da mladina t.i. ljudske pesmi ne poje, da ji dostikrat niti do zavesti ne prihaja, da obstaja, da je NEKOČ spremljala slovenskega človeka od zibel do groba. Mar niso že te besede dokaz, da je ta glasba živela NEKOČ, da je torej le še prežitek današnjih dni. Svet se vrti naprej! Družba nam daje in posreduje nove tehnične in kulturne dosežke. Meščani, tržani in deželani so začeli odklanjati „ljudsko pesem babic in dedkov“ kot mrtvo blago, ki v današnji dobi ne more imeti praktične rabe, kar pa še ne pomeni, da je ne poznajo, cenijo, pojo. Naši predniki so živeli v drugačnem okolju; njihove pesmi opevajo ptice, rož'ce, potoke, hribe in doline, sonce, zvezde in luno, turške boje, ter vojskovanje pod carsko zastavo. Taka pesem je morala postati današnjemu človeku mrtvo blago, kot mu pravi avtor, saj živimo v

družbi, ko ni časa za opevanje lepote narave, zvezd in lune. O luni se ne poje več kot o nečem nedosegljivem temveč se jo osvaja. Ne glejmo torej na to dejstvo s pretiranim sentimentalizmom. Glasba in z njo pesem je danes postala orožje, sredstvo boja proti krivicam sveta. Današnji mladini ne morejo več služiti idilične pesmi, pesmi preteklega sveta in družbe. Ta svet se je izživel, živimo v novem. Tudi naše babice in dedki so zavrgli pesmi, ki jim niso mogle več služiti ali pa so jo prilagodili novemu življenjskemu okolju in stilu, kar se dogaja še danes (npr. A. Mežek, Kje so tiste stezice ali T. Pengov, Kralj Matjaž).

Vse to nam dokazuje, da se svet spreminja, razvija. Lahko smo sicer veseli, da imamo preko 30.000 zapisov t.i. ljudskih pesmi. Toda upravičeno se vprašamo, ali bomo pustili zanamce, da bodo „trpali“ za glasbo oz. pesmijo 70. let našega stoletja, o katerih jim ne bomo posredovali ničesar.

Ob navedbi, da nam radio in televizija vsilujeta toliko „šundra“ in slabe glasbe, se mi poraja nov problem — problem vrednotenja nastajajoče glasbe. Pesem in druge glasbene zvrsti so postale trgovsko blago sredstvo v boju za potrošništvo, plačilno sposobnega, ki nadzira proizvodnjo glasbenega blaga, se podreja ekonomskim zahtevam in peščici ljudi, ki jo krije in nam jo posreduje. Kdo oz. kako se bomo uprli vsemu temu, pa je vprašanje nas vseh, če je to sploh mogoče. Najprej pa je potrebno rešiti problem vrednotenja te ali one glasbe, kar pravgotovo ni lahko. Ne vem, če so bili pevci in pevke t.i. ljudske pesmi zmeraj „uglašeni in plemenitega glasu“. Mnogi terenski posnetki glasbe željnega poslušalca ne morejo pritegniti. Pri poslušanju je močno prisoten estetski vidik pojmovanja lepe in slabe glasbe. Neovrednotena glasba povzroča vselej publiki mnogo težav in nasprotujočih si mnenj.

Ne moremo pa se slepiti z mislijo, da bodo vsi mladi še naprej prepevali t.i. ljudske pesmi s srednjeveško tematiko ali tematiko predvojnih let, čeprav ji ne odrekajo kulturne pomembnosti. Srečujemo se z novo družbo in novimi problemi, torej tudi z novo perečo tematiko. Ne bodimo na lastni zemlji tujci!

Mira Omerzel

Na posvetovanju bodo podrobneje obravnavane naslednje teme:

1. Družbena podlaga razvoja slovenske etnologije
2. Etnologija in naša samoupravna družba (etnologija po letu 1950).
3. Etnologija in druge znanosti.
4. Sodobna slovenska družba — etnologija in muzeji.
5. Sodobna slovenska družba — etnologija in spomeniško varstvo.
6. Sodobna slovenska družba — etnologija in raziskovalna dejavnost.
7. Sodobna slovenska družba — etnologija in pedagoška dejavnost.
8. Sodobna slovenska družba — etnologija in komunikacijska sredstva.
9. Sodobna slovenska družba — etnologija in turizem.
10. Sodobna slovenska družba — etnologija in urbanizem.
11. Sodobna slovenska družba — etnologija in družboslovne raziskave.
12. Sodobna slovenska družba — etnologija in popularizacija stroke.

POSVETOVANJE SED; ETNOLOGIJA IN SODOBNA SLOVENSKA DRUŽBA — BREŽICE, MAJ 1978.

Na občnem zboru SED junija letos na Rožniku smo sklenili, da bo tema našega naslednjega posvetovanja: Etnologija in sodobna slovenska družba.

Sprejetje tega predloga izvira iz potrebe, da pri opredeljevanju izhodišč in ciljev etnološkega raziskovalnega dela sežemo tudi preko ožjih meja stroke. K predlogu in sklepu nas je vodilo spoznanje, da je bilo doslej odločno premalo govora o družbenem pomenu etnologije kot družbenozgodovinske vede in o vlogi, ki jo etnologija ima ali bi jo lahko imela v širši skupnosti. Glede na obojestransko odnosa etnologija: sodobna slovenska družba smo se pač dolžni temeljito povprašati, kaj etnologija družbi daje in kaj lahko od nje pričakuje. Zato IO SED vabi vse, ki o omenjenem vprašanju razmišljajo, tako posameznike kot — še posebej — delovne skupnosti ustanov, kjer delajo etnologi, da sodelujejo s svojimi prispevki.

Dvodnevno posvetovanje bo konec maja 1978 v Brežicah. Na voljo je torej dovolj časa. Referati bodo natisnjeni v posebni izdaji Glasnika SED. Natipkane referate (z razmakom 2) pošljite na društveni naslov **najkasneje do prvega marca 1978**. Referati naj ne presegajo **10 strani**; prispevkom dodajte tudi krajši povzetek v tujem jeziku (angleščina, nemščina, francoščina, največ 1 tipkano stran).

An, ban, pet podgan,
rodio se Sandokan,
rodila se i Marjana
ljubica od Sandokana.

(Izštevanka, zapisana v
VVZ Rožna dolina,
Ljubljana, november 1977)

Risba dr. Ivana Sedeja je prispevek k diskusijam o slovenskem „skansenu“.

1.

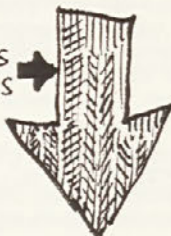
THE VISITORS FOR ABROAD...
(PUTNIK - SLOVENIJA)

LOS TURISTOS
GLOBALES DES
DEVISAS
AMERICANOS

SLOVENIAN
SKANSEN
INFORMATION

Garramba

KRETENUS
REGIONALIS

ЖАРКО

TIJER, TE PA
POJBI GOR.....UKAT...

TK S'M
FLITNA, D'
S'M, K'R
SITN ZDI

TE BUM
SEL NA
KOZJEK

MA KET
GHA SERJESE

..AUŠ ŠVA
KOBIVA..

PVAC ZA
KAŠTO

WEEKEND
FOCK POOL
PLACE

....ITD....

HAYKA SLOVENICA

VSE SKUPAS S PRAVOPIŠNIMI NARAKAMI

č 121

II 131 829 1977

998145461,3

COBISS

